

Univerzita Hradec Králové
Pedagogická fakulta
Katedra speciální pedagogiky a logopedie

**Svatá Anežka Česká a její odkaz pro dnešní dobu v přístupu
k lidem s postižením**
Bakalářská práce

Autor: Iva Walterová
Studijní program: B7506 Speciální pedagogika
Studijní obor: Výchovná práce ve speciálních zařízeních

Vedoucí práce: doc. PhDr. Tibor Vojtko, Ph. D.
Oponent práce: PhDr. Lenka Neubauerová

Zadání bakalářské práce

Autor: Iva Walterová

Studium: P15P0920

Studijní program: B7506 Speciální pedagogika

Studijní obor: Výchovná práce ve speciálních zařízeních

Název bakalářské práce: **Svatá Anežka Česká a její odkaz pro dnešní dobu v přístupu k lidem s postižením**

Název bakalářské práce AJ: Saint Agnes of Bohemia, her relevance in the present day and her accessibility for differently abled people

Cíl, metody, literatura, předpoklady:

Bakalářská práce představuje sv. Anežku Českou v období 13. století, a klade si za cíl přispět k diskuzi o altruismu a tradici křesťanské etiky a morálky v současné době. Práce bude založena na analýze historických dokumentů, životopisného díla sv. Anežky České.

Anzenbacher, Arno, 1940- Křesťanská sociální etika : úvod a principy / Arno Anzenbacher ; z německého originálu Christliche Sozialethik: Einführung und Prinzipien přeložil Karel Šprunk. -- 2. vydání. Brno : CDK, Centrum pro studium demokracie a kultury, 2015. -- 271 stran : ilustrace ; 23 cm ISBN 978-80-7325-371-4 Jenč, Jan Nep., 1817-1890 Blahoslavená Anežka Česká, Přemyslovna / od Jana Nep. Jenče. V Praze : Katolický spolek tiskový, 1873 (Kníž. arcib. knihtiskárna). -- 72 s. ; 18 cm. -- (Hlasy katolického spolku tiskového ; r. 1873, č. 1) Kybal, Vlastimil, 1880-1958 Svata Anežka Česká : historický obraz ze 13. století / Vlastimil Kybal. -- 1. vyd. Brno : L. Marek, 2001. -- 316 s. ; 21 cm. -- (Pontes pragenses ; sv. 8) ISBN 80-86263-14-2 Beckovský, Jan František, 1658-1725 Milá choť nebeského Miláčka blahoslavená Anežka panna / Jan František Beckovský ; ed. Miloš Sládek ; [doslov napsal Jan Linka]. -- Vyd. 1. Praha : Rytířský řád Křižovníků s červenou hvězdou, 2011. -- 335 s. ; 17 cm ISBN 978-80-260-5859-5 Slowík, Josef, 1973- Člověk s handicapem v křesťanském společenství / Josef Slowík. -- Vydání první. Praha : Advent-Orion, spol. s r.o., 2015. -- 163 stran : ilustrace ; 21 cm ISBN 978-80-7172-747-7

Garantující pracoviště: Katedra speciální pedagogiky,
Pedagogická fakulta

Vedoucí práce: doc. PhDr. Tibor Vojtko, Ph.D.

Oponent: PhDr. Lenka Neubauerová

Datum zadání závěrečné práce: 13.12.2016

Prohlášení:

Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci zpracovala samostatně a s použitím uvedené literatury.

V Hradci Králové dne 8.4.2018

Prohlášení

Prohlašuji, že bakalářská práce je uložena v souladu s rektorským výnosem č. 13/2017 (Řád pro nakládání s bakalářskými, diplomovými, rigorózními, dizertačními a habilitačními pracemi na UHK).

Datum: 8.4.2018

Podpis studenta:

Poděkování:

Touto cestou bych ráda poděkovala všem, kteří mi pomáhali s realizací práce nebo mě jakkoli podporovali během jejího utváření. Zejména chci poděkovat vedoucímu mé bakalářské práce docentu PhDr. Tiboru Vojtkovi, Ph.D. za podnětné rady, mnoho času, který mi věnoval při konzultacích a trpělivost, kterou se mnou měl.

Anotace

Bakalářská práce představuje sv. Anežku Českou v období 13. století, a klade si za cíl přispět k diskuzi o altruismu, tradici křesťanské etiky a morálky v současné pomáhající profesi. Je založena na analýze historických dokumentů, životopisného díla sv. Anežky České. Snaží se dotknout filozofických základů pomáhajících profesí, kam řadíme také speciální pedagogiku. Práce je zaměřena na životopisné údaje Anežky České v kontextu s její činností a dobou.

Annotation

Title: Saint Agnes of Bohemia, her relevance in the present day and her accessibility for differently abled people

The bachelor thesis represents Saint Agnes of Bohemia during the 13th century and aims to contribute to the discussion of altruism, the tradition of Christian ethics and morality in the current helping profession. It is based on the analysis of historical documents, the biographical work of Saint Agnes of Bohemia. It aims to touch the philosophical foundations of helping professions, including special pedagogy. The thesis focuses on the biographical data of Saint Agnes of Bohemia in the context of her activities and time.

Obsah

Úvod.....	1
1 ETIKA A POMÁHAJÍCÍ PROFESE.....	2
1.1 Etika.....	2
1.2 Morálka	2
1.2.1 Svoboda.....	3
1.2.2 Autorita a moc.....	4
1.3 Pokora.....	5
1.4 Úcta k životu.....	5
2 NÁBOŽENSTVÍ.....	8
2.1 Křesťanství	8
3 Život Anežky Přemyslovny	8
3.1 Původní řád menších bratří	16
3.1.1 Dějiny řádu v českých zemích.....	17
4 Charakteristické ctnosti pro Anežku Českou.....	17
4.1 Víra-spiritualita.....	18
4.2 Naděje	19
4.3 Láska.....	19
5 Obecný proces kanonizace	20
5.1 Cesta ke svatořečení Anežky České.....	42
Závěr	45
Seznam použité literatury	46
Přílohy.....	49
Příloha č.1 - Dokumentace k žádosti o zahájení procesu:	49
Příloha č. 2 - Popis procesu.....	50
Poznámka 1.....	50

Poznámka 2.	50
Poznámka 3.	50
Poznámka 4.	51
Příloha č. 3 – Poznámky k dotazníku o pověsti svatosti	52
a) Laici svobodní	52
b) Laici ženatí	52
c) Řeholníci a osoby zasvěcené.....	52
d) Misionáři	52
e) Kněží	53
f) Biskupové	53
g) Mučedníci.....	53
Příloha č. 4 - Dotazníky k procesu svatořečení	55
1. Poznámky k dotazníku o heroických ctnostech obecně.....	55
2. Poznámka k dotazníku o heroické víře	55
3. Poznámky k dotazníku o heroické naději	55
4. Poznámky k dotazníku o heroické lásce.....	56
4.1. k Bohu.....	56
4.2. k bližnímu	56
5. Poznámky k dotazníku o heroické pokoře:	56
6. Poznámky k dotazníku o heroické modrosti:	57
7. Poznámky k dotazníku o heroické spravedlnosti:.....	57
7.1.Vůči Bohu:	57
7.2. Vůči bližnímu:.....	57
8. Poznámka k dotazníku o heroické statečnosti:	58
9. Poznámka k dotazníku o heroické mírnosti:	58
10. Poznámka k dotazníku o heroické chudobě:	58

11. Poznámka k dotazníku o evangelijní heroické čistotě:	58
Příloha č. 5 – Zázračné uzdravení.....	60
1. Kritéria postupu u zázračného uzdravení:	60
2. Poznámky k dotazníku o zázračném uzdravení	60

Úvod

Důstojnost člověka je jedním ze základních pilířů, na kterém je postavena pomáhající profese. Pohled na samotnou hodnotu člověka bývá v různých kulturách pozměněn. Jednou ze součástí důstojnosti člověka je kulturní a náboženský základ společnosti, což stojí na počátku pomáhající profese.

Lidé s postižením mezi námi jsou, vždy byli a budou. Ve 13. století vlivem žebrevých řádů se více organizovaně rozvíjí charitativní činnost a péče o tyto lidi. V Českých zemích je jedním z velkých vzorů v tomto ohledu svatá Anežka Česká. Tato žena opustila světský život a po vzoru jiných světců pečovala o chudé a nemocné. Založila klášter, nemocnici a řád Křížovníků s červenou hvězdou. Byla to první princezna, která vstoupila do žebrevého řádu klarisek, který po vzoru svatého Františka nevlastnil žádné hmotné statky a zachovával přísnou chudobu.

Účelem této práce bude poukázat na stěžejní principy křesťanské etiky, na které poukazovala také svatá Anežka svojí činností i životem. Zároveň bych tím i ráda upozornila, v čem by tyto principy měly být aktuální v dnešní době.

1 ETIKA A POMÁHAJÍCÍ PROFESE

1.1 Etika

Etika, vychází z řeckého slova „ethos“, v naší kultuře to můžeme přeložit jako „zvyk, mrav nebo obyčej“. Zabývá se tedy správným jednáním v naší společnosti. Etika se utvářela společně s filozofií. Aristoteles posunul etiku na úroveň vědy. V jeho díle Etika Nikomachova se věnuje člověku jako individualitě respektující prospěch společnosti. Cílem člověka by měla být lidská blaženost. Etiku lze vnímat také jako praktickou filozofii, neboť řecké myšlení se zabývalo vším, co vedlo k lepšímu životu na tomto světě. O etice jako vědě lze hovořit až když má jasně daný předmět. V tomto případě je jím morálka. Morálka hodnotí naše jednání z hlediska dobra a zla. K tomuto hodnocení nám pomáhá naše svědomí.

Etiku dle Jankovského můžeme definovat jako „*filozofickou vědu o správném způsobu života, vycházející z racionálních přístupů a snažící se nalézt, popřípadě i zdůvodnit společné a obecné základy na nichž morálka stojí*“. (Jankovský, 2003 str. 22)

Etiku můžeme zkoumat ještě z pohledu náboženského. V náboženství spočívá etika ve vděčnosti člověka k Bohu. Z této vděčnosti se poté odvíjí chování člověka. V křesťanství se toto jednání odvíjí z latinského pojmu caritas, kterým bychom mohli rozumět jako křesťanskému pojetí nezištné lásky.

Láska dle Katechismu katolické církve je božská ctnost, díky níž milujeme Boha nade všechno, pro něho samého, bez podmínek a svého bližního jako sebe samotného z lásky k Bohu. (Katolická církev, 2001; Anzenbacher, 2004 str. 21) V další kapitole se budu o lásce zmiňovat, jak ji vnímá svatý Pavel v listu Korintským.

Neměli bychom také zapomínat, že etika nepatří jen k jednomu náboženství, ale prochází skrz dějiny lidstva. V dnešní současnosti je etika shrnuta v jasně dané body v etickém kodexu.

1.2 Morálka

Je to soubor uznaných mravních norem vyplývající z určitého chápání mravních hodnot, z jejich povahy a hierarchie. Morálka se vytváří u jedince jako sociální identita vůči společnosti. Dle V.I. Lenina „*pokud chceme zničit národ, musíme nejprve zničit jeho morálku a padne nám do klína jako zralé ovoce.*“ (Jankovský, 2003 str. 24)

Morálka hodnotí lidské chování z hlediska dobra a zla, a porovnává ho s lidským svědomím. Má funkci poznávací, regulativní a humanizační.

Dle křesťanské morálky lze naše morální vědomí rozvíjet pomocí víry. Zdrojem morálky u věřícího člověka jsou Boží zákony. Jinak by měl, ale člověk konat dobro, pro dobro samé, tím se převede morálka do praxe. Člověk jedná morálně z velké škály svých vnitřních pohnutek. Touto motivací může být soucit, láska, touha po štěstí, smysl pro povinnost, ale také to může být negativní motivace, kterou se stává strach, nutnost, orientace na zisk, smyslové požitky.

Smyslovými požitky se zabývá nejvíce hédonismus, který se snaží vytěžit maximum slasti a vyhnout se povinností. S hédonismem se můžeme setkat už v minulosti, ale v dnešní době je charakteristickým rysem naší společnosti. Chrám, kde dřív byla učena morálka, víra nahrazují novodobé supermarkety, které umožňují interakci s ostatními lidmi, konzum jako takový.

Naproti tomu stojí morálka eudaimonismu, z řeckého slova blaženost. Ta se snaží obsáhnout potřebu seberealizace, která má úzkou vazbu na vzdělání. (Jankovský, 2003 str. 26)

1.2.1 Svoboda

O tom, jestli člověk jedná morálně, můžeme diskutovat pouze za předpokladu svobody člověka. Svobodu také každý chápe trochu odlišně. Jedna skupina chápe svobodu jako možnost rozhodnout se na základě míry informací. Druzí chápou svobodu jako poznanou nutnost, že každý máme určitou svobodu. A moje svoboda končí tam, kde začíná svoboda druhého. Můžeme ji také chápat jako nezávislost na druhých, kde lze ještě zmínit svobodu politickou a s ní spojená lidská práva. Kdybychom se na svobodu podívali v pojetí existencialismu, tak dle Sarta *„bud' člověk svobodný je, nebo vůbec neexistuje“*. (Jankovský, 2003 str. 37) Pak můžeme svobodu chápat jako břemeno. V křesťanství naopak člověk je povolán ke svobodě, která je ale draze vykoupena obětí Krista na kříži. Evangelista Jan říká: *„Poznáte pravdu a pravda vás učiní svobodnými.“* (J. 8,32) Svoboda je spjata s možností volby na základě poznání.

1.2.1.1 Dobro a zlo

Se svobodou a svědomím člověka dále souvisí problémy dobra a zla. V obecné rovině můžeme dobro definovat jako vše dobré, hodnotné a kvalitní, vše, co je žádoucí. Zlo je

tedy pravý opak. Mohli bychom se domnívat, že neexistence zla by nám prospěla, ale způsobila by pravý opak, neboť dokud jsme si zla vědomi máme šanci k růstu, posouvá nás to vpřed. Důležité, ale také je si zlo vědomě připustit a brát ho vážně. Dějiny lidstva nám ukazují jeho děsivou tvář, reprezentující v nacismu a komunismu v celoevropském měřítku. (Jankovský, 2003 str. 40) Stále se mi, ale zdá, že jsme se dost nepoučili, a doba určité nesvobody se vrací.

S pojmem dobra a zla se setkáváme už v mytologii, náboženství, i filozofii. Dobro a zlo se snažil vystihnout také svatý Augustin, který tvrdí, že zlo je pouze nepřítomnost dobra. Tak jako tma je pouze nepřítomností světla. Pokud člověk dle Augustina miluje, nemůže činit zlo. Aristoteles zase říká, že dobro je to, k čemu vše směřuje. (Jankovský, 2003 str. 41)

1.2.2 Autorita a moc

Abychom to dali do dalších souvislostí, nesmíme opomenut autoritu, která je kompetentní k tomu nám určovat normy. Teolog Anzenbacher vysvětluje autoritu v širším významu, neboť do autority počítá kromě osob, také autority textů, tradic, práva a vědy. V latinském slovním ekvivalentu *auctoritas* značí jistotu, vážnost, spolehlivost (Jankovský, 2003 str. 48). V Čechách tomuto termínu koresponduje také termín moc, který je v latině chápán jako moc úřední.

Krise autority v současné době „je důsledkem liberálního přístupu ve výchově.“ (Jankovský, 2003 str. 48) Svobodně jednající jedinec se cítí být emancipován od vše autorit včetně Boha, je zaměřen sám na sebe. Tento liberální přístup potlačil dříve obvyklou vertikální dimenzi mezi vychovávajícím a vychovávaným. Více se uplatňuje vztah na principu partnerství. Nemůžeme říci, že je tento princip špatný, ale jen za předpokladu zachování přirozené autority může být úspěšný.

Z hlediska náboženského je přirozenou autoritou pro člověka Bůh. Vztah k Bohu, ale může být velice blízký, až přátelský, kdy ho tak vnímá právě křesťanství. Je to vztah ryze osobní, který poskytuje člověku pocit jistoty a bezpečí. Pokud zachovává především ve svém svědomí, také určité normy (př. desatero, jedna z nejdůležitějších norem). Zde je poté rozhodování člověka posuzováno z hlediska volby mezi láskou a vinou. (Jankovský, 2003 str. 50)

1.3 Pokora

Základ slova lze najít v latinském výrazu „*humanitas = lidskost, lidství*“, které je odvozeno ještě z dalšího latinského pojmu „*humus = země, hlína, půda*“. Je tím vyjádřen biblický pohled na člověka, který byl utvořen z prachu země. Pokora zde neznámá poníženost, ale právě reálný pohled na sebe sama. Někteří filozofové řadí pokoru mezi čtyři základní ctnosti, který mi jsou pokora, píle, poslušnost a spravedlnost. Tomáš Akvinský zase řadí pokoru k základním ctnostem, ale tři další má z ctností Božích. Mezi ně patří víra, naděje a láska. (Jankovský, 2003 str. 69)

Dle církve, tato vlastnost kvalifikuje člověka v jeho osobních vztazích. „*Pramení z lásky a je měřítkem, jak člověk chápe skutečnost a život. Je to životní styl, který se projevuje uznáním lidské důstojnosti své vlastní i druhých.*“ (DE FIORES, 1999 str. 644) Roste ve společenství s Kristem, v pracovním budování vztahů. Je to řádný postoj, který se živí chudobou a důstojností. Pokora nás učí jít dlouhou a trpělivou cestou přesvědčování. Opakem je fatalismu, který pokládá změnu za samočinnou. Je to způsob bytí. Charakterizuje člověka podle toho, jaký postoj zaujímá ke světu a Bohu.

Ve vztahu k sobě může být pokládána, za brzdění domýšlivosti a pýchy, jež se projevuje jako sebezápór nebo zřeknutí. K Bohu se projevuje jako uznání a chvála. V teologickém chápání je spojena pokora s láskou, vidí v ní svobodu. Některé analýzy ji dávají ráz kristologický v odkaze Matoušova evangelia: „*Vezměte na sebe své jho a učte se ode mne, neboť jsem tichý a pokorného srdce: a naleznete odpočínutí svých duší.*“ (Mt.11, 29) (DE FIORES, 1999 str. 644) U Anežky pokoru můžeme vnímat díky tomu, že se zřekla výhodných zásnub, majetku, a všech pozemských rozkoší. Také z jejího přístupu k ostatním sestřím, kdy se zřekla svého postu matky představené a nechala si říkat pouze starší sestra.

1.4 Úcta k životu

Mluvíme-li o lidském životě, vnímáme ho v celé jeho šíři a variabilitě. Zahrnujeme do této šíře nejen jedince silné, zdravé, úspěšné. Ale i ty, kteří jsou slabí, staří, postižení či nemocní. V dějinách evropské kultury nalezneme celé spektrum přístupů, od nehumánní likvidace, přes zotročování, až po integrační.

Pan docent Titzl dělí tyto období na předinstitucionální do 13. století a institucionální od 13. století. Dle profesora Sováka, lze dělit tato období na:

1. Represivní (pravěk) - v tomto období jsou jedinci, kteří jsou odlišní považováni za neschopné a zatěžující. Společnost se jich zbavuje likvidací nebo vyloučením.
2. Zotročovací (starověká civilizace) - pokud nebyli jedinci usmrceni, byli využíváni k nejtěžším pracím. To bylo do doby, než se prosadila monoteistická náboženství.
3. Charitativní období – souvisí s rozvojem křesťanství v Evropě. Handicapovaní jsou vnímáni jako lidé, kteří potřebují pomoc a ošetření. Začínají vznikat první útulky pro handicapované, které zajišťovaly nejnutnější zaopatření.
4. Stádium renesančního humanismu „hledalo lidský poměr k defektním jedincům“ počátky vědeckého vývoje medicíny. Je zde změna v pohledu na handicapovaného. Požadavek na vzdělávání.
5. Stádium rehabilitační (19.století) - systematická výchovná a vzdělávací péče. Toto období vnímá svět ryze ekonomicky, postižený člověk se v něm má uplatnit v pracovním procesu.
6. Stádium socializační (počátky 20. století) – důraz je kladen na pracovní a společenské uplatnění. Člověk se má začlenit do společnosti.
7. Prevenční období – spočívá v předcházení defektivitě, poruch vztahů. Napomáhá tomu rozvoj medicíny, psychologie, speciální pedagogiky.

Později bylo přidáno ještě osmé stádium, a to integrační (od padesátých let 20. století), charakterizováno snahou o dosažení plné nezávislosti postižených a jejich partnerské soužití s intaktními na bázi integrace. (Ludíková, 2002 stránky 6-8) (Titzl, 2005 stránky 5-6)

Mojí snahou zde není přesně definovat Sovákovu periodizaci, která má jisté historické nepřesnosti. Důležité je si uvědomit, že v jiných oborech byly už dříve periodizace, kdežto ve speciální pedagogice je první, na které si lze všimnout jednoznačného vztahu k životu s příchodem křesťanství. Tato periodizace v našem oboru zdomácněla. Pouze zde chci poukázat na charitativní období. Křesťanská tradice vnímá lidský život jako dar, který dostal od Boha, proto také nikomu z nás nepřísluší, aby o něm rozhodoval, ale má se o něj starat. Tento základ nalezneme také v Bibli, např. v listu Římanům, v kázání na hoře atp. Křesťanství dalo člověku důstojnost, která mu v dřívějších dobách byla odebrána, pokud nesplňoval určité představy. Dalo mu dar stát se Božím dítětem, kdy nezáleží na našem blahobytu, ale všichni jsme si rovni bez rozdílů. I když máme jinak lukrativní povolání, jiné množství majetku, či vzdělání. Křesťanská tradice je v naší

společnosti hluboce zakořeněná. (Jankovský, 2003 str. 113) Díky tomuto pohledu se začalo měnit vnímání handicapovaných lidí většinou společností.

Tuto úctu k životu můžeme také nalézt u Anežky, která měla určitou pokoru před nemocemi, respekt před každým člověkem. V dnešní době, a myslím si, i v době Anežčina života, se kladl větší důraz na kvalitu než na život samotný. Anežka se snažila k životu přistupovat jinak. Domnívám se, že si života každého člověka vážila a snažila se pomoci každému potřebnému, neboť si myslím, že i ona sama vnímala život jako dar. Kvalitu těchto lidí se snažila zlepšit právě podnětem pro založení špitálu, chudobince, a zároveň špitálního bratrstva Křížovníků s červenou hvězdou.

2 NÁBOŽENSTVÍ

Náboženská víra vyjadřuje postoj člověka k transcendentnu. Je to jistota, kterou nevidíme. Z hlediska římsko-katolické církve, je to také přijetí dogmat. Dogmata jsou Bohem zjevené pravdy.

Z hlediska pomáhajících profesí bychom si měli uvědomit dvojí význam víry. Význam vertikální a horizontální, symbol kříže. Vertikální vystihuje vztah člověka k Bohu. Horizontální zase vztah člověka k člověku. U prvního je výsledkem zbožnost u druhého láska. (Jankovský, 2003 str. 169)

2.1 Křesťanství

Vzniklo na základě učení Ježíše Krista, které se postupem času oddělilo od židovství. Odmítli židovské rituály, jako je obřizka, dělení pokrmů na nečisté a čisté atp. Zakládali nové křesťanské obce a přijímali mezi sebe i pohany. O tomto období se můžeme dočíst ve Skutcích apoštolů a dalších listech.

Židovství se po pádu Jeruzaléma v roce 70. transformuje, ale křesťanství se dále rozvíjí, i když do 4. století bylo utlačováno. Roku 313 vydal Konstantin Veliký Edikt milánský, který dal lidem náboženskou svobodu. V této době začínají spory uvnitř církve, která se nemohla dohodnout na božství Ježíše Krista, vznikaly spory o Trojjedinosti Boží a další. Postupně se krystalizuje credo, které je zformulováno na koncilu v Konstantinopoli a Niceji v roce 325 a 381. Dále se rozděluje ještě východní a západní učení. V roce 1054 dochází k oddělení východní a latinské církve. V Křesťanském společenství vznikají další reformní proudy.

3 Život Anežky Přemyslovny

Anežka Česká se narodila na zlomu prvního a druhého desetiletí 13.století. Domnívám se, že to byl nejpravděpodobněji rok 1211, neboť se na něm shodují odborné publikace Jiřiny Votočkové-Joachimové (Votočková-Joachimová, 1940 str. 19), Jana Kapistrána Vyskočila (Vyskočil, 1933 str. 56), Sborník ke svatořečení (Svoboda, 1989 str. 22) a další. Někteří autoři uvádějí i dřívější roky. Např. k roku 1203 se přiklání Jan František Beckovský ve své knize Milá Choť nebeského Miláčka (Beckovský, 2011 str. 99), r. 1205 uvádí ve svých publikacích Václav Hájek (Beckovský, 2011 str. 10), Vanečková v knize

Blahoslavená Anežka vzor Katolické dívky (Vanečková, 1936 str. 11) či rok 1215 Josef Heyduk, Světí církevního roku (Heyduk, 2001). Byla to dcera Přemysla Otakara I., krále českého, a jeho druhé ženy Konstancie Uherské. Konstancie Uherská byla dcera uherského krále Bély III. Anežka dostala jméno snad podle římské mučednice. O prvních letech jejího života jsou nám známy jen legendy. (Votočková-Joachimová, 1940)

Ve třech letech byla poslána na vychování do kláštera v Třebnici. V této době už byla zasnoubena mladšímu synu slezského knížete Jindřicha Bradatého a jeho manželky Hedviky. V tomto klášteře pojala Anežka základy víry a mravů. Po smrti svého snoubence, prince Boleslava byla poslána zpět k svému otci do Prahy. Ten ji poslal, jako šestiletou do kláštera v Doksanech. Tento klášter byl založen Anežčinou babičkou, královnou Gertrudou kolem roku 1143, což byla manželka krále Vladislava II. a dcera rakouského vévody Leopolda IV. Klášter byl vyhledávaný skrze kulturní středisko zvláště pro výchovu královských dcer, z nichž některé zvolily řeholní život.

Jako osmiletá byla Anežka z Doksan poslána do Vídně ke dvoru Bedřicha II., aby zde byla vychována jako budoucí žena císařova syna Jindřicha. Jejím poručníkem byl při této výchově Leopold VI. Babenberský, který byl jeden z císařových rádčů. Církevní politika Leopolda se soustředila na zakládání klášterů. Volba tohoto poručníka vzešla od samotného císaře.

V knize Ku probuzení úcty Blahoslavené Anežky Přemyslovny Vanečková uvádí, že se Anežka snažila zachovávat duchovní čistotu, a vždy po celý advent se postila. Postila se v takové tajnosti, že sotva její pěstounka, která byla jí největší důvěrnice to mohla postřehnout. Dále dávala almužny, oddávala se modlitbám. Panně Marii, svěřila své tajemství o jejím následování. (Vanečková, 1936 str. 12)

Ve čtrnácti letech se vrátila do Českých zemí, neboť byly zrušeny její zasnuby. Ale tento návrat nebyl bez politického podtextu, neboť Leopold VI. Babenberský, získal pro císařova syna Jindřicha svoji dceru Markétu. Tím vzniklo nepřátelství mezi českým králem a rakouským vévodou. (Heyduk, 2001 str. 204)

Na potřetí se měl stát jejím manželem anglický král Jindřich III., který se narodil v roce 1207. Pro Přemysla ale tento sňatek nebyl tolik politicky výhodný, proto jeho zájem ochabl.

Mezitím byl prohlášen císařův syn Jindřich za dospělého. V roce 1231 požádal papeže Řehoře IX. o zneplatnění svého manželství s Markétou Rakouskou, neboť byl předním

zasnouben s dcerou Přemysla a nyní se s ní chtěl oženit. Papež mu však v jeho žádosti nevyhověl. (Kybal, 2001)

Posledním nápadníkem byl císař Fridrich II., který vyslal posly na královský dvůr do Prahy s žádostmi o Anežčinu ruku. Král Václav I. souhlasil, ale Anežka si nechtěla vzít žádného muže, neboť tak chtěla naplnit slib, který dala z Božího vnuknutí. Toto oznámila papeži Řehoři IX., který její předsevzetí schválil a celý svůj život jí byl nakloněn. (Polc, 1988) V této době Anežka chtěla následovat řeholní život, ale přes otcovu nevoli tak mohla konat až po jeho smrti roku 1230. (Heyduk, 2001 str. 205) Poté král Václav I. oznámil rozhodnutí své sestry a omluvy císařským poslům. Na jeho poselství císař Fridrich II. prý odpověděl takto: *„Kdyby od kteréhokoliv člověka nám byla způsobena taková pohana, tu bychom nemeškali tuto pohanu pomstít. Ale že dala před námi přednost většímu pánu, to nepokládáme nikterak za svou pohanu, poněvadž jsme přesvědčeni, že se to stalo z Božího vnuknutí.“* (Polc, 1988 str. 34)

Na tomto rozhodnutí mohou mít do určité míry také podíl první minorité, kteří se mezi lety 1224–1225 poprvé objevili v Praze. Později se zde rovněž usadili, převzali kostel sv. Jakuba, vystavěný Přemyslem Otakarem I., na Starém Městě. První Minorité zde, ale nezůstali. Minoritský historik Bartoloměj z Pisy, uvádí, že Anežka o nich dostala informace od osob, které přišly z Říma a z Assisi a poznaly svatého Františka i svatou Kláru. Mohli to být laici, minorité nebo křižáci, kteří v roce 1227 opouštěli Čechy a vydávali se do Itálie na šestou křížovou výpravu.

Kolem roku 1231 Anežka založila v Praze klášter podle zákonů sv. Františka a sv. Kláry z Assisi. Můžeme si zde klást otázku, proč si Anežka vybrala zrovna františkánský klášter? Nejspíše ji byl blízký svojí spiritualitou, která dávala velký důraz na chudobu, a také byl v této době minoritský řád něco nového a moderního.

Byla velkou nositelkou duchovních hodnot, díky čemuž se jí dostalo uznání nejen ze strany Řehoře IX., ale i české šlechty a lidu. Měla velké cíle, kterými bylo zřízení a vybudování v Praze tzv. Českého Assisi, které chtěla přizpůsobit sociálním a náboženským potřebám naší země.

První Minorité přišli do Prahy v roce 1232, z Mohuče.

Legendy se zmiňují o prvním konkrétním Anežčině činu, a to založení špitálu sv. Františka, který byl zřízen v Praze u kostela sv. Haštala na Starém Městě. Se založením jí pomohla její matka Konstancie. Co se týče tohoto založení, tak vzorem jim byl špitál

Alžběty Durynské, která byla v této době svatořečena. Toto rozhodnutí také souzní s dobovými laickými duchovními proudy 12. a 13. století, jež se právě snažily pomáhat chudým a nemocným, které do té doby měli pod ochranou výlučně biskupové a mniši. V této části se Anežka rozchází se sv. Františkem, který žádné špitály nezakládal, a jeho bratři a ženský klášter klarisek pečovali o nemocné, malomocné jen zřídka. V této oblasti měla Anežka praktický smysl pro sociální otázky.

Špitál byl založen částečně z jejího věna, část financovala královská rodina, česká šlechta a německé měšťanstvo. Také její matka Konstancie zakoupila od řádu Německých rytířů kostel svatého Petra na Poříčí se statkem a sousedními vesnicemi, které patřili řádu. Později změnila názor a pro svůj klášter zvolila město Tišnov. Zakoupené statky proto se souhlasem svého syna krále Václava I., přenechala Anežce. Ta na nich založila v roce 1233 špitál, neboť řád, který chtěla následovat, nedovoľoval vlastnit žádné statky. Dala tedy špitál do správy Řádu křížovníku s červenou hvězdou. Celý tento komplex vložila pod ochranu papeže, ke kterému se přidal také její bratr Václav I. V Praze tak vznikl velký komplex sociální péče.

Řád Křížovníků s červenou hvězdou je jediný řád, který vznikl v Čechách za pomoci menších bratří. Ze začátku to bylo špitální bratrstvo, skládající se ze zbožných laiků, většina šlechtického původu. Jejich představený měl titul magister. Z Anežčina podnětu měl přesně definovaný úkol, službu ve špitále, péče o nemocné a chudobné. Na počátku byli pod správou sv. Anežky, která chtěla žít v naprosté chudobě. Proto Anežka žádala papeže Řehoře IX. o změnu špitálního bratrstva na samotný řád, což se stalo po vydání papežské buly *Omnipotens Deus* 14. srpna 1237. Tento řád měl řeholi sv. Augustina a prozatím spadal pod klášter řádu svaté Kláry Na Františku, kde byla Anežka matkou představenou. Proto se sama Přemyslovna listem ze dne 15. dubna 1238 vzdala jurisdikce nad tímto špitálem i klášterem. Od této doby řád spadal pod papežskou moc. Všechny statky špitálu byly majetkem křížovníků. (Masaříková, 2007) (Pučalík O. Cr., 2010 stránky 43-45)

Králův bratr Přemysl, v té době byl markrabětem moravským, daroval Anežce ves Rakšice na Moravě. Tento dar byl převeden na špitál, který zároveň sloužil jako chudobinec. Avšak Křížovníci se vzdali výnosu z této vesnice ku prospěchu nejchudších obyvatel v Rakšicích.

Dále se Anežka věnovala vybudování chrámu pro sebe a své sestry. V tomto ohledu se znovu rozcházela se sv. Františkem, který pro své bratry postavil chudé chaty v horách, a sestry bydlely opuštěny v klášteře sv. Damiána. Anežka v Praze založila také výše zmíněný klášter. (Heyduk, 2001 str. 205) W.W. Tomek toto uskupení nazval: „*nejslavnějším a nejnádhernějším založením duchovním ve Starém Městě, ku kterému za delší čas nejvíce se chýlila přízeň rodu královského.*“ (Kybal, 2001 str. 88) Neboť k těmto klášterům náležely ještě dva kostely. Kostel sv. Františka, pro ženskou větev a kostel sv. Salvátora pro větev mužskou. (Heyduk, 2001 str. 205) Nově založený klášter obsadilo pět řeholnic, které přišly z Tridentu, neboť Anežka o tyto sestry požádala u samotného papeže Řehoře IX. K těmto sestrám se 11. listopadu roku 1233 připojily další dívky z českých šlechtických rodin. Sama Anežka vstoupila do kláštera roku 1234, přesněji 11. června o svátku Letnic, spolu se sedmi dívkami ze šlechtických rodů. V té době bylo Anežce 23 let. Tohoto slavnostního vstupu Anežky do kláštera se účastnilo sedm biskupů, sám král Václav I., královna Konstancie a česká aristokracie. Anežka není první zbožnou ženou v tomto rodě, mezi její předky patří i další bohabojné ženy jako byla sv. Ludmila, sv. Alžběta Durynská. Bylo to ale poprvé, kdy někdo z evropského královského rodu vstoupil do řádu sv. Františka. V srpnu téhož roku měla Anežka už složené věčné sliby a papež Řehoř IX., nařídil provinciálovi saské provincie minoritů, aby ustanovili královskou dceru abatyší.

I první list, který psala sv. Klára Anežce, pochází právě z doby jejího vstupu do kláštera, patrně byl psán mezi lety 1235-1236. Klára v něm blahopřeje Anežce k odmítnutí výhodných manželství kvůli Kristu. Poukazuje na důstojnost, takové snoubenky, chválí nejvyšší princip františkánství, tj. chudobu. Těší ji, že vyměnila věci pozemské za věci věčné. Konstatuje, že život v chudobě a tělesném odříkání je jedinou zárukou věčného života. Vybízí Anežku, aby se se svými sestrami stále více utvrzovala v tomto ideálu. (Kybal, 2001 str. 97)

Klášter Na Františku byl prvním klášteřem klarisek za Alpami, a stal se tak příkladem pro založení dalších klášteřů ve střední Evropě. Praha byla díky tomuto klášteři středem františkánského evangelia. Všem sestřám záleželo na tom, aby se vyvíjel ve stejném duchu jako původní hnutí v San Damiánu.

Později Anežka žádá o ideál chudoby, který chtěla naplňovat. V tomto ohledu má, ale jisté spory s papežem. Podle svatého Františka měl řád zachovávat naprostou chudobu, kající život, který se vyznačoval přísným postem a řeholi sv. Benedikta upravenou pro jejich způsob života. Tuto řeholi si pro řád přál i papež Honorius III. Následující papež Řehoř IX., tyto pravidla nazývá „*Regula vitae*“ (Polc, 1988 str. 47)

Přesto sám Řehoř IX., sestavil pro všechny sestry nová pravidla, která nazval „*Formula vitae*“ – „*Způsob života*“, tím se snažil o řešení společenské chudoby sester, které žily v klauzuru. (Polc, 1988 str. 48) Tato formule se o mnoho nelišila, od té původní, ale dávala sestřám jakousi právní ochranu.

Bohužel s požadavkem naprosté chudoby to bylo jinak. Tuto výsadu získala sv. Klára na začátku působení svého řádu. Svatý František si to představoval, tak, že se o hmotné statky ženského klášteřa budou starat menší bratři, neboť sestry měly být uzavřeny v klauzurách. Ale postupem času se mužský řád rozrůstal, a tak nastávaly problémy i jim samotným s vyžebřáním denního chleba, natož ještě, aby mohli uživit klášter sester. Proto kardinál Hugolín, pozdější papež Řehoř IX., sice Kláře její výsadu povolil 17. září r. 1228, ale doporučoval ostatním klášteřům, aby přijímaly hmotné statky, aby si zajistily živobytí. V roce 1237, přesněji 4. dubna papež ustoupil od přísné klauzury a dovolil, aby Anežka mohla být pětkrát do roka přítomna v chóru klášteřa při mši svaté a směla vidět sloužícího kněze.

V další listině z 9. dubna t. r. papež Anežce připouští, aby mohla sestry zprostit důležitosti některých ustanovení řehole. V českých zemích bylo chladnější podnebí, které nedovolovalo dodržovat původní řeholi v její přísnosti.

Papež 14. dubna t. r. přijímá pod ochranu špitál sv. Františka a majetky vkládá do rukou členům jeho bratrstva. Touto listinou se stávají na sobě nezávislá obě zařízení. O rok později se Anežka a její klášter vzdávají statků špitálu. Tím se stávají oba ústavy naprosto samostatné. Klášter Anežky tak mohl žít v naprosté chudobě, nikdo je nemohl nutit přijímat dary. Klášter byl zabezpečen hmotnými prostředky z královské rodiny.

Anežka také žádala o zmírnění dalšího dokumentu, který se týkal řádu svaté Kláry tzv. „*Formula vivendi*“, neboť ji v našich podmínkách nešlo doslovně zachovávat.

Formula vivendi ukládala trvalý půst, vždy ve středu se sestry měly postit a zdržovat vína, pokud v ten den nebyl svátek významného světce. Měly jíst jablka a zeleninu. V postní době, a o svátku sv. Martina měly jíst pouze chleba a pít vodu čtyři dny v týdnu.

Půst dle svatého Františka se zachovával, ale jinak, proto Anežka chtěla změnit tuto hugolínskou formuli.

Sestry se dle svatého Františka živily postními pokrmy, postily se denně kromě neděle a svátku Narození Páně, v tyto dny moly jíst dvakrát denně. Nemusely se postit na mariánské svátky, na Boží hod velikonoční a na svátky apoštolů, vyjma pátku. Řehoř IX. přijal její návrh, s tím, že se v případě nutnosti nemusely sestry postit. V dny, kdy byl nařízen přísný půst se mohly živit i jinými postními jídly, než byl jen chléb a voda. V neděli a ve čtvrtek mohly jíst dvakrát denně i mléčné výrobky.

Anežka i přes tato uvolnění zachovávala přísný půst. Ve svém třetím listu ji svatá Klára napomíná a snaží se umírnit její horlivost.

V této době všechny kláštery svaté Kláry již nedodržují tak přísnou řeholi, jako klášter svaté Anežky, proto papež dispensuje i tento klášter, od přísnosti této řehole

Posílá ji „hugolínskou“ řeholi, kterou sám sestavil, ještě v době, kdy nebyl papežem.

V této řeholi se ukládá: zachovávat řeholi svatého Benedikta, která je upravena pro řeholi klarisek. Tento text, ale nedovoluje uvolnění v postu, které bylo dáno již dříve pražským klariskám. Tím mohly mít sestry problém ve svém svědomí, jaká pravidla v postu mají nyní dodržovat. Anežka se tuto situaci snaží řešit se samotným papežem, ale je odmítnuta a v prosinci r. 1238 je zavazuje posty dodržovat.

Řehoř IX. umírá 22. srpna 1241, na jeho místo byl zvolen Celestin IV, ten umírá dva týdny po svém zvolení, a nastupuje Inocenc IV. S ním Anežka znovu navázala korespondenci, ve které žádá o přizpůsobení řehole. Chce, aby z ní byly vypuštěny slova o řeholi sv. Benedikta, a aby do ní byly vráceny výsady chudoby a úprava postu, oděvu a zařízení.

Ani Inocenc IV. nebyl ochoten pravidla měnit. Ale sestry mají zachovávat jen základní ctnosti, které jsou společné všem řádům, chudobu, poslušnost a čistotu. Ve stejnou dobu mění také přísnost řehole z doby Řehoře IX., kvůli chladnému podnebí a dovoluje sestřím

teplá jídla, víno, vejce a mléčné pokrmy každý den, kromě dnů, kdy se drží všeobecný církevní půst.

Bula „*Solet annuere*“, kterou Innocent vydal nic nevyřešila, proto se snažil upokojit sestry novými řeholními pravidly, které vydal v Lyonu 6. srpna 1247. Tato pravidla byla platná pro celý řád svatého Damiána, „*Cum omnis vera religion*“. Zde zmínku o řeholi svatého Benedikta nahradil svatý František, sestry v jeho jménu měly skládat i sliby. Inocenc postavil řád klarisek pod pravomoc představenému menších bratří. Modlitba hodin, se také modlila podle zvyklostí menších bratří, a uvolnil i přísná postní pravidla. Tyto změny konečně uspokojily jak sv. Anežku, tak sv. Kláru, neboť po nich od začátku toužily. Nesouhlasily pouze s majetkem, který mohly dle Innocenta sestry vlastnit. Nakonec tedy předložila ke schválení kardinálu Rainaldovi svoji řeholi také svatá Klára. Ten ji schválil 16. září roku 1252. Samotným textem byla upravena řehole menších bratří tzv. „*Regula bullata*“, schválená v roce 1233 papež Řehořem IX., pro potřeby života sester svaté Kláry. Byla zde i zásada naprosté chudoby osobní i společenské, která byla hlavním cílem kláštera. Roku 1253 navštívil papež Inocenc IV. v Assisi svatou Kláru a potvrdil jí 9. srpna 1253 její řeholi.

Text své řehole poslala sv. Klára do Čech sv. Anežce, která si ji nechala potvrdit od Inocence IV. a později od jeho nástupce Alexandra IV. Po její smrti tuto řeholi zachovával jak klášter v Assisi, tak Anežčin klášter v Praze. Vznikla ještě nová řehole napsaná Janem Kajetánem Orsinim, který byl ochráncem řádu, ta byla schválena r. 1263 papežem Urbanem IV. Tím se, ale řád klarisek rozštěpil na dvě větve. Během lyonského koncilu se v roce 1274 obrátil na Anežku Orsini s návrhem zajistit klášteru hmotné statky, což Anežka razantně odmítá.

Ve funkci abatyše Anežka zůstává až do své smrti, ale v roce 1238 se vzdala tohoto označení a přijala titul „starší sestra“.

V září roku 1253 umírá král Václav I., byl pohřben v chrámu sv. Františka. Na trůn nastoupil Přemysl Otakar II., který k Anežce velice přilnul. Ta také v dřívějších dobách urovnávala spory mezi svým bratrem a jeho synem, českou šlechtu. Ve svém klášteře vychovávala královu dceru Kunhutu, a poskytla azyl i její matce Kunhutě, vdově po Přemyslu Otakarovi II., jež uprchla z vězení Oty Braniborského.

Anežka přežila i smrt svého synovce Přemysla Otakara II., dle legend měla v den jeho smrti vidění jeho úmrtí. Ten zemřel roku 1278 v bitvě na Moravském poli. (Pospíšilová,

2010 str. 65). Po dobu nezletilosti jeho syna Václava II., vládl v zemi Oto Braniborský, který měl zemi pět let ve správě. Ten zemi raboval tak, až v roce 1281 nastal v zemi hladomor.

Svatá Anežka zemřela v pondělí dne 2. března 1281 v Praze. Nejstarší prameny uvádějí datum podle římského kalendáře, kdy den připadl na 2. března. Později bylo datum změněno a její památka se slavila 6. března. Podle legendy o datu nemůže být obava, neboť skutečně připadl na pondělí. V roce úmrtí se legendy také rozcházejí, dle Legendy v Milánském rukopise je uveden rok 1281, Neplachova kronika, která vznikla později uvádí rok 1282, na tomto datu se shoduje také Vaněčková v knize Blahoslavená Anežka Česká, Vzor Katolické dívky (Vanečková, 1936 str. 25), Jiřina Votočková-Joachimová, Anežka Přemyslovna, (Votočková-Joachimová, 1940 str. 97) dále Jindřich z Heimburku rok 1283. (Polc, 1988 str. 129) Ostatní literatura se shoduje na roce 1281. (Heyduk, 2001)

3.1 Původní řád menších bratří

Řehole sv. Františka, kterou následovala sv. Klára a později i Anežka Přemyslovna je založena na důsledném následování Krista podle evangelia. Jejím zakladatelem byl sv. František z Assisi, který se narodil r. 1181 nebo r. 1182.

Činnost řádu nebyla pevně určena, cílem byla oslava Boha a stávat se podobný Ježíši Kristu. Tento cíl mohli naplňovat díky modlitbě, postu, chudobě, bratrské lásce, pokoře, čistému srdci, radosti a odpuštění. Tak bychom mohli určit základní principy františkánského řádu.

Své společenství František nazval menšími bratry, což mělo vyjadřovat jeho podstatu. Menší se měli stát tím, že vykonávali službu lidem na základě svobodné volby. Slovo bratří mělo značit jejich vzájemný vztah.

Mezi tři hlavní zásady patří:

Láska, kterou bychom u Františka mohli pozorovat v každodenním životě, neboť miloval vše a ve všem se snažil vidět Krista. Také chtěl, aby byla láska mezi všemi bratry v řádu. Poslušnost, kterou chápal hlavně vůči církvi a církevním autoritám.

Chudoba, kterou nazýval svoji Paní, a dodržovala se v celém řádu.

Dále úcta a radost, která se měla projevovat, také k celému stvoření, k Eucharistii, k Neposkvrněné Panně Marii, a nesmíme opomenout člověka, neboť každého přijímal s láskou.

Činnost řádu byla a stále je zaměřena na nejchudší obyvatele, mládež, na lidi, kteří byli v nemocnicích, ve vězení. Pořádají misie pro nejširší skupiny obyvatel, zabývají se duchovní správou, kazatelskou činností či vyučováním.

Řád se řídí heslem: „*PAX ET BONUM*“ (tj. *Pokoj a dobro*) (Buben, 2006 stránky 131 - 139)

Jejich spiritualitu bychom mohli nazvat jako „*kristocentrickou*“, je to jejich typický rys. Neboť svoji víru a vše co činil, František zaměřoval na Krista. (SHORT, 2003 str. 30)

3.1.1 Dějiny řádu v českých zemích

Minorité přišli do českých zemí před rokem 1230, jejich přesný příchod není znám. Jejich usazení za vlády Václava I. roku 1232 tedy není počátek jejich působení. Do českých zemí byli pozváni královskou rodinou již r. 1228 jako uznávaný a respektovaný řád.

V r. 1239 se z konventů v Čechách, na Moravě, ve Slezsku a Polsku vytvořila samostatná Česko – polská provincie, která se v r. 1260 dělila na devět částí, provincii pražskou, litoměřickou, královehradeckou, moravskou, krakovskou, opolskou, vratislavskou, goldbergskou a hnězdenskou. Roku 1268 vznikly v provincii národnostní problémy, které vyvrcholily v letech 1344 a 1384. Provincie se snažila o rozdělení, ale neúspěšně. Takto vydržela až do husitských válek, v jejichž důsledku zanikly mnohé minoritské konventy v Praze - Na Františku, v Benešově, v Žatci, v Novém Bydžově, ve Vysokém Mýtě, a v Čáslavi. Zničeny byly také konventy v Litoměřicích, Mostě, Mladé Boleslavi, Kadani a v Hradci Králové, které byly později obnoveny. (Buben, 2006 stránky 163 - 165)

4 Charakteristické ctnosti pro Anežku Českou

Ctnosti, které jsou charakteristické pro svatou Anežku, najdeme také v učení Katolické církve, mohly bychom je pojmout i jako základní kameny pro pomáhající profese. Můžeme si díky nim uvědomit, že Božím dítětem, jak církev označuje lid a jak k lidem přistupovala i svatá Anežka se člověk nestává díky hmotným statkům. Nezáleží zde vůbec na tom, v jakém žijeme blahobytu. Důležitější je, jak se k sobě chováme navzájem, jak dokážeme druhému pomoci. Neboť před Bohem jsme si všichni rovni.

Myslím si, že základní ctnosti, které charakterizují Anežku, a zároveň je nauka Katolické církve nazývá Božskými ctnosti, jsou víra, naděje a láska. Lásku podrobněji

u Anežky rozeberu, ale myslím si, že bez víry by nedokázala nic z toho, oč se zasloužila.

4.1 Víra-spiritualita

Je to jedna z Božských ctností, díky niž máme možnost uvěřit v Boha a vše, čemu nás církev učí. Vše, co máme je od Boha, který je pravda sama. Církev samotná víru bere jako dar, a ne každý k němu dospěje.

Joseph Ratzinger, pozdější papež Benedikt XVI., ve své knize Úvod do křesťanství odkazuje na Paula Claudela, který věřícího člověka vykresluje ve své hře Saténový střevíček jako člověka, který je co nejtěsněji připoután ke kříži, ten už volně pluje po moři a nic ho nesvazuje. Kříž, který se vznáší nad propastí, připomíná dnešního člověka. Ten také může být připoután k Bohu, ale přesto má strach, neboť nicota, která je pod ním neustále ohrožuje jeho přítomnost. Jako bychom se topili ve slané vodě našich pochybností. Těmito pochybnostmi netrpí ale jen věřící, ale i nevěřící, kteří zase pochybují o svém ateismu.

Neboť „nikdo nemůže položit druhému Boha a jeho království na stůl, ani věřící sám sobě ne.“ (Ratzinger, 2007 str. 30)

Měli bychom si uvědomit, že víra a náboženství není to samé. Za stejný pojem to můžeme označit pouze v omezené míře.

Víru bychom mohli prohlásit za určitý postoj tím, že vše, co nelze vidět není neskutečné, ale právě naopak, že to, co nevidíme je opravdovou skutečností, zprostředkovatelem všeho. Tento postoj se v Bibli nazývá obrácení. To je také největší tajemství, proč se víra u nikoho nedá dokázat. Člověka, jeho přirozenost odvádí každým dnem jiným směrem, musíme se každý den obracet, abychom pochopili, co znamená vyslovit: Věřím.

Křesťanská víra se snaží překonat propast mezi věčností a dnešními dny. Zabývá se Bohem, který je věčný v čase, stal se člověkem, který je neviditelný a přitom viditelný, tak blízko nás. (Ratzinger, 2007 str. 35)

Neboť jak je řečeno v knize Izajáše, „*Nebudete-li stáli ve víře, neobstojíte!*“ (Iz. 7,9)

Dalo by se říci, že křesťanská víra je propojená s láskou. Neboť Benedikt XVI. říká, i nauka církve je založená na Bohu, který je neviditelný, přitom viditelný. Z mého pohledu bychom se všichni měli snažit o to, vidět v bližním Boha. To je nejdůležitější

ctnost, kterou měla Anežka. Neplatí to pouze o pomáhajících profesích, ale o celé společnosti. Toto považuji za opravdu důležité.

4.2 Naděje

Patří také mezi božské ctnosti. Díky níž toužíme po nebeském království, důvěřujeme Kristu spoléháme se na pomoc Ducha svatého, ne na svoji. Neboť bez Boha nezmůžeme nic. Tato ctnost odpovídá na naše touhy po štěstí, které má každý z nás. Chrání před sklíčeností, před sobectvím, vede k radosti z lásky. Může nám být oporou ve chvílích opuštěnosti.

Křesťanská naděje se rozvíjí od Ježíšova kázání při vyhlášení blahoslavenství. Toto blahoslavenství rozvádím už v předchozí kapitole. Díky Ježíšově smrti na kříži máme naději, která nikdy nezklame, je to naše bezpečí, ke kterému se můžeme uchýlit. Je to naše největší jistota ve spáse. (1 Sol 5,8) Díky ní můžeme mít radost i ve chvílích zkoušek (Řím 12,12).

Naději můžeme posilovat modlitbou Otče náš, která shrnuje vše, po čem máme toužit. (Katolická církev, 2001 str. 458)

I Anežka musela mít určitou naději ve spáse, díky níž se dokázala všeho vzdát ve prospěch nejchudšího obyvatelstva. Naději, že to, co dělala, ať už založení špitálu, špitálního bratrstva Křížovníku s červenou hvězdou má smysl.

4.3 Láska

Další božská ctnost, díky níž „*milujeme Boha nade všechno, pro něho samého a svého bližního jako sebe z lásky k Bohu.*“ (Katolická církev, 2001 str. 459) V Bibli je o lásce k bližním psáno, milujte i své nepřátele. Máme milovat všechny bez rozdílu, děti, chudé, všechny lidi, jako Ježíše samotného. Nemáme mezi s sebou dělat rozdíly. V listu Korintským apoštol Pavel píše: Lásky však, kdybych neměl, nejsem nic. Pavel ji zmiňuje jako největší z božských ctností. Dále říká, že bez lásky mi další ctnosti, výsady a služba nepomohou.

V Prvním listu Janově je zmínka, proč vlastně křesťan miluje. Jan zde praví: *My milujeme, protože Bůh napřed miloval nás. Řekne-li někdo: „Já miluji Boha,“ a přitom nenávidí svého bratra, kterého vidí, nemůže milovat Boha, kterého nevidí. A tak máme od něho toto přikázání: Kdo miluje Boha, ať miluje i svého bratra.* (1 J. 4, 19–21)

U Anežky si myslím, že tato ctnost je nejdůležitější, nejvíce vystihující Anežku samotnou. Díky tak veliké lásce, jakou měla, byla jistě i statečná a dala podnět pro založení špitálu s chudobincem. Nakonec založila i špitální bratrstvo, které se o potřebné staralo. Měla přesah také do politiky svého bratra a zároveň nezapomínala být poslušná a spravedlivá.

Myslím si, že toto jsou nejdůležitější ctnosti Anežky Přemyslovny, ze kterých vychází i samotné křesťanství.

5 Obecný proces kanonizace

Beatifikace = v římskokatolické církvi prohlášení za blahoslaveného.

První krok na cestě ke svatosti. Je to zároveň uznání veřejného kultu. Skládá se ze dvou latinských slov: „*beatus = blahoslavený a facio = činím*“. (Němec, 1999 str. 85) Toto přiznání veřejného církevního kultu náleží pouze papeži. Přiznání se v prvním kroku omezuje pouze na určitá místa, instituce.

Kanonizace = svatořečení blahoslaveného, což je slavnostní prohlášení církve, že tito věřící, které církev svatořečí, hrdinsky uskutečňovali cnosti a ve svém životě byli věrni Boží milosti. Církev Boží milosti uznává moc Ducha svatosti, který je v ní. Posiluje tak naději věřících tím, že tyto služebníky dává za vzor a přímluvce.

„*V nejtěžších situacích církevních dějin vždy stáli u počátku obnovy světců.*“ (Katolická církev, 2001 str. 221)

Kanonizace je přiznání veřejného kultu bez omezení. To znamená, že takový člověk je uznán na celém světě, v celé církvi. Toto slovo pochází, také „*z řeckého slova kanonizó = uzákoňuji*“. (Němec, 1999 str. 86)

Rozdíl mezi svatořečením a blahořečením je právě v omezení kultu a kultu bez omezení. Svatost církve je skrytým zdrojem a neomylnou mírou účinnosti a misijního úsilí.

Z historického hlediska je potřeba zmínit, že beatifikace byla zavedena až v 17. století, dříve se používala pouze kanonizace. Mohli ji udělit jak papež, tak biskupové. Až od roku 1234 byla tato pocta přenechána jen papeži.

Když srovnáme beatifikaci a kanonizaci nalezneme v nich tuto odlišnost:

„*Při beatifikaci papež dává povolení, aby se dotyčný Služebník Boží mohl nazývat blahoslaveným a aby se mohl každoročně slavit jeho svátek anebo památka podle církevních předpisů (závazná či nezávazná atd.)*

Při kanonizaci papež s konečnou platností prohlašuje dotyčného blahoslaveného svatým, zapisuje ho do seznamu svatých a ustanovuje, aby spolu s ostatními svatými byl v celé církvi zbožně uctíván.“ (Němec, 1999 str. 86)

V současné době se mohou tyto dva obřady konat na různých místech tam, kde se právě papež nachází. Tedy nejen v chrámu svatého Petra v Římě, jak tomu bylo v dřívějších letech. Tato změna nastala po 2. vatikánském koncilu, kdy se stala součástí evangelizace národů. (Němec, 1999 str. 87)

Cesta k beatifikaci a kanonizaci:

Rozhodnutí o beatifikaci a kanonizaci musí vždy předcházet dvě fáze:

1. pověst svatosti, vyplývající z života dotyčného člověka,
2. pověst zázraků, bez nichž církev blahoslavené a svaté oficiálně neprohlašuje.

Církev uctívá svaté a má ve vážnosti jejich pravé ostatky a obrazy. Svátky těchto lidí hlásají podivuhodné působení Kristovo v jeho služebnících a poskytují dobré příklady k následování. (Němec, 1999 stránky 3-5)

Svatými se mohou stát muži i ženy bez rozdílu věku, stavu. Jsou to lidé, kteří žijí podle evangelia a dokazují, že je možné takto žít i v tomto sekulárním světě, který je plný lidských slabostí. Pro každý národ je velkým štěstím má-li světce v každé době.

V církevních dějinách je na prvním místě vždy následování Krista a uskutečňování ideálů evangelia. Nesmíme, ale opomenout, že křesťané žijí v jiné době než dříve, dnešní doba má jiné vlastnosti, jiný charakter. V současné Evropě není tak zřetelná mučednická smrt, má jiné podoby.

Církev je společenství věřících v Krista, tzn. lidé, kteří následují Ježíše Krista, dovedou se obětovat a vyznávají určité hodnoty, kterými se zapojují do událostí své doby. Tito lidé, kteří tíhnou k dokonalosti podle evangelia, se stávají na tomto světě vzory pro ostatní, a přímluvci za nás v nebi. Církev si jich váží a nazývá je svatými, protože byli příkladem pro ostatní.

V Bibli ve Starém zákoně se zmiňují tyto dvě kategorie osob:

- Proroky;
- Zákoníky.

S příchodem Ježíše Krista, ale mizí toto dělení. Věci už nedělíme na božské a pozemské, neboť proroky ani zákoníky už nebylo potřeba, Ježíš byl absolutním

vzorem pro lidstvo. Někteří dokázali tento vzor následovat více jiní méně. Jako příklad uvádím podobenství o hřivnách.

„Bude tomu, jako když člověk, který se chystal na cestu, zavolal své služebníky a svěřil jim svůj majetek; jednomu dal pět hřiven, druhému dvě, třetímu jednu, každému podle jeho schopností, a odcestoval. Ten, který přijal pět hřiven, ihned se s nimi dal do podnikání a vyzískal jiných pět. Tak i ten, který měl dvě, získal jiné dvě. Ten, který přijal jednu, šel, vykopal jámu a ukryl peníze svého pána. Po dlouhé době se pán těch služebníků vrátil a začal účtovat. Přistoupil ten, který přijal pět hřiven, přinesl jiných pět a řekl: „Pane, svěřil jsi mi pět hřiven; hle, jiných pět jsem jimi získal.“ Jeho Pán mu odpověděl: „Správně, služebníku dobrý a věrný, nad málem jsi byl věrný, ustanovím tě nad mnohým; vejdi a raduj se u svého pána.“ Přistoupil ten se dvěma hřivnami a řekl: „Pane, svěřil jsi mi dvě hřivny; hle, jiné dvě jsme získal.“ Jeho Pán mu odpověděl: „Správně služebníku dobrý a věrný, nad málem jsi byl věrný, ustanovím tě nad mnohým; vejdi a raduj se u svého pána.“ Přistoupil i ten, který přijal jednu hřivnu, a řekl: „Pane, poznal jsem tě, že jsi tvrdý člověk, sklízíš, kde jsi nesel, a sbíráš, kde jsi nerozsypal. Báł jsme se, a proto jsem šel a ukryl tvou hřivnu v zemi. Hle, zde máš, co ti patří.“ Jeho Pán mu odpověděl: „Služebníku špatný a líný, věděl jsi, že žnu kde jsme nezasel, a sbírám, kde jsem nerozsypal. Měl jsi tedy dát mé peníze peněžníkům, abych přišel a to, co mi patří, si vybral s úrokem. Vezměte mu tu hřivnu a dejte tomu, který má deset hřiven! Neboť každému, kdo má, bude dáno a přidáno; kdo nemá, tomu bude odňato i to, co má. A toho neužitečného služebníka uvrhněte ven do temnot; tam bude pláč a skřípění zubů.“ (Mt. 25,14-30)

V tomto úryvku Ježíš mluví o dobrých vlastnostech, ctnostech a jejich využití. Je zde důležité vidět, že každý z nás dostal určitý počet hřiven, a je jen na nás, jak je využijeme, naložíme s nimi. Nesmíme ale zapomenout, že jednou bude následovat i sčítání toho, jak jsme si vedli, jak jsme tyto hřivny využili. Podle toho, jak si každý z nás odpoví na otázku, jak jsme žili, můžeme říci, jestli jsme využili všechny dary, které nám Bůh dal.

První staletí církve jsou charakterizována dvěma formami následování neboli svatosti:

1. svatost vycházející ze svátosti;
2. svatost pramenící z mučednictví.

Obě formy znamenají narození se pro Krista, s tím rozdílem, že vodou pokřtěný mohl znovu upadnout do hříchu, avšak krví pokřtěný, tedy mučedník dosáhl úplného a

definitivního spojení s Bohem, a tím se úplně oddělil od hříchu. Mučedníci jsou opravdoví svatí ve smyslu morálním a duchovním (Němec, 1999 str. 8). Akt mučednictví byl pokládán za nejvyšší stupeň následování, dokonalé spojení s Ním v utrpení i slávě. Tím jsou mučedníci pokládáni za dokonalé následovníky Krista.

Od 3. století známe i další formu dokonalosti, vyznavačství. Vyznavači pro Krista trpěli, zachovali hrdinskou věrnost za každých okolností, aniž by byli fyzicky mučeni. Mezi další lidi, kteří později mohli být považováni za svaté patří tzv. asketové, mezi nimi bylo mnoho lidí obdařených mimořádnými milostmi a dary. Těmito milostmi poté prokazovali službu bližnímu. O těchto asketech se v evangeliích nedočteme, ale Kristův vzor je zde popsán podrobně. Jako ukázka může posloužit tento citát z Bible: *„A hle, kdosi k němu přišel a zeptal se ho: „Mistře, co dobrého mám dělat, abych získal věčný život?“ On mu řekl: „Proč se mě ptáš na dobré? Jediný je dobrý! A chceš-li vejít do života, zachovávej přikázání!“ Otázal se ho: „Která?“ Ježíš odpověděl: „Nebudeš zabíjet, cizoložit, krást, křivě svědčit, cti otce a matku, miluj svého bližního jako sám sebe.“ Mladík mu řekl: „To jsem všechno dodržoval! Co mi ještě schází?“ Ježíš mu odpověděl: „Chceš-li být dokonalý, jdi, prodej, co ti patří, rozdej chudým, a budeš mít poklad v nebi; pak přijď a následuj mne“ (Mt. 19, 16-21)* V tomto úryvku můžeme najít další možné cesty do nebeského království, jak o něm mluví Ježíš.

1. zachovávat přikázání;
2. žít podle evangelních rad.

První bod můžeme nazvat také jako řádný způsob svatosti a druhý je již mimořádný způsob, jak se zcela zasvětit Kristu. Druhý způsob souvisí s hrdinstvím. Tito lidé v křesťanství existovali hned od samého počátku. Netýkal se jen mužů, ale i žen.

Asketové byli mučedníci, kteří neprolili krev za víru, a to platí zejména o prvních mniších a poustevnících. Díky nim vzniká kult svatých, jejich data úmrtí se dostávají do křesťanské liturgie, jejich hroby, tak jako hroby mučedníků a jiných svatých se stávají památkami a jsou hojně navštěvovány věřícími i ctiteli. Později se na těchto místech budují chrámy, památníky k jejich uctívání.

Pro lidovou úctu je důležité potvrzení od místních biskupů.

Hroby či relikvie těchto lidí byly navštěvovány také z důvodu, že se u nich udály mimořádné zásahy do života čili zázraky. Tyto zázraky se děly na přimluvu daného člověka.

Putování k těmto místům se zakládalo na pověstech, které dostávaly přívlastek a zvláštní jméno: pověst svatosti.

Pro pověst svatosti jsou potřebné hrdinské ctnosti a zázraky. Tato pověst spolu s pověstí zázraků se stává podkladem k oficiálnímu uznání světce. (Němec, 1999 stránky 10-12)

Všeobecně, lze říci, že pověst není nic jiného než veřejná informace. Každý z nás má určitou pověst, která vyvěrá z jeho vlastností, přístupu k životu, dává mu určité možnosti. Tuto naši pověst můžeme poškodit přímo nebo nepřímo. Děje se tak překroucením pravdy, zveličením, obelháním, když o někom mluvíme zle, mlčíme o jeho dobrých skutečích.

Pověst svatosti má, ale svá další specifika, která musí být uvážena:

Tato pověst se týká osob, které se těšily nebo těší mimořádné mravní dobrotě, dosáhli dokonalosti v darech a ctnostech, kterými byly obdařeny v životě. Tyto ctnosti nebyly pouze výsledkem samotné snahy těchto osob, ale byly to plody zvláštní milosti, které se podřídily. Tuto milost nikdy nelze zcela vědecky ověřit, je důležité ji vidět v celistvosti víry. (Němec, 1999 stránky 15-16)

Z každé ctnosti nadpřirozené je důležitý také podklad přirozený. Bohužel jinak to v křesťanství nefunguje: „*každá ctnost se zakládá na milosti a přináší dříve nebo později viditelně ovoce, ať za život, nebo po smrti.*“ (Němec, 1999 str. 17) Pověst je vázána na konkrétní situaci. Vznik, avšak i růst je vázán na milost Boží. Na tuto milost se při kanonizačním procesu odvolává, ale neurčuje to její velikost.

Je to prvotní pilíř při kanonizačním procesu. (Němec, 1999 str. 17)

V katolické církvi je dáno ustanovení, podle něhož se musí vyslechnout svědci, ať se jedná o dobrovolné, nebo z úřední moci zvané, ohledně pověsti svatosti. Z těchto výpovědí se později usuzuje, zda je tato pověst skutečně podložená.

Během času se tento požadavek zvětšil na šetření dvou úrovní. První úroveň je diecézní a později centralizovaný při papežské kúrii. Svědectví se rozlišují podle svědků očitých, přímé svědectví („*De visu*“) z doslechu od očitých („*de auditu a videntibus*“), nepřímé svědectví.

Nepřímé svědectví se využívá hlavně v případě historických, neboť nemáme svědky živé, ale pouze dokumentaci, která nám pomůže dojít k určitým závěrům ohledně pověsti kandidáta navržených na svatořečení. (Němec, 1999 str. 19)

„Prospero Lambertini (1675–1758), pozdější papež Benedikt XIV. ve svém díle „De Servorum Dei Beatificatione et Beatorum Canonizatione (první vydání Bologna 1734) definuje pověst svatosti a pověst mučednictví následujícím způsobem:

„Fama sanctitatis in genere est communis opinio de integritate vitae Servi Dei, ac de excellentibus ejus virtutibus, et miraculis.“ – Pověst svatosti všeobecně je obecné mínění o celém životě Služebníka Božího a o jeho výtečných ctnostech a zázracích.

„Fama martyrii est communis opinio de morte pro fide Christi, aut pro virtute ad eandem spectante, patienter tolerata, signisque aut miraculis suffulta.“ – pověst mučednictví je obecné mínění o smrti za víru v Krista anebo nějaké ctnosti k níž náležející, s trpělivostí přinesené a podložené znamenými a zázraky.“ (Němec, 1999 str. 19)

Pověst svatosti anebo mučednictví musí být rozšířena u většiny věřících, nejenom v okolí bydliště kandidáta, ale i v jiných krajích, nejlépe po celém světě. Proto se musí šetření prohloubit i o dotazníky, které slouží k získání co nejpodrobnějších informací kolem vzniku, šíření pověsti svatosti či mučednické smrti dotyčné osoby.

Problémy s procesem svatořečení mohou nastat objeví-li se svědectví negativní. Tato svědectví se musí vážněji prošetřit, ale nemají odradit od dalšího zkoumání, neboť se může jednat o pomluvy, pronásledování, která bývají součástí života Kristových následovníků.

Pokyny ústředních církevních orgánů o postupu kanonizace:

1. Proces může být zahájen již po 5 letech od smrti příslušného adepta na svatořečení.
2. Oproti dřívější době je více zjednodušen, to ale neznamená, že je povrchní či nedůsledný.

Dle apoštolské konstituce *Divinus Perfectionis Magister* z roku 1983 probíhá kanonizační šetření ve dvou etapách:

1. v diecézi, ve které příslušný člověk zemřel
2. na Kongregaci pro svatořečení v Římě.

Než vůbec může začít šetření, nechá si biskup sepsat veškerou dokumentaci o životě navržené osoby, seznam jejích spisů, a další potřebný materiál s příslušnými posudky.

Má-li nashromážděn kvalitní materiál, který je možný dále zkoumat pošle ho do Říma Kongregaci pro svatořečení spolu s žádostí o povolení, aby se mohl zahájit oficiálně diecézní proces. Tato žádost musí být důkladně doložena podle nejnovějších norem. Dokumentaci přikládám v příloze č. 1 – Dokumentace k žádosti o zahájení procesu. Po získání „nihil obstat“ neboli povolení od Svatého stolce se otevírá první etapa procesu. Diecézní komise vyslechne všechny svědky a shromáždí veškerý materiál, jehož kopie se po ukončení šetření odešle do Říma.

V druhé etapě, kterou realizuje centrální církevní úřad se ověří právní platnost diecézního průzkumu a svěří další postup relátorovi neboli zpravodaji, jehož úkolem je vypracovat spis o celém případě, který pak projednají orgány Kongregace pro svatořečení a její závěry jsou podloženy při audienci přímo papeži ke schválení.

Podobný spis se vyžaduje ke schválení zázraku na přímlovu Služebníka, který je navržený k beatifikaci či kanonizaci.

Poznámky dokládám v příloze č. 2 – Popis procesu (Němec, 1999 stránky 20-23)

K prokázání svatosti života jsou nejdůležitější svědci a jejich výpovědi. Důležité, je ale brát v potaz i kvalitu svědků. Jinak se bere v úvahu svědectví od křesťanský počestného člověka, a jinak od člověka, který nežije dle křesťanské morálky. Svědci se vyslychají jednotlivě, a jsou jim pokládány otázky dle předem sestaveného a strážcem spravedlnosti (promotor iustitiae) schváleného dotazníku (interrogatoria). Důkladně se ověřuje také jejich totožnost, a jejich svědectví musí být přísězně potvrzeno. Rovněž dokládají, pokud mají nějakou písemnou či jinou dokumentaci, fotografie, dopisy atp.

Po svědkovi se žádá osobní svědectví, nakolik to dovolují jeho lidské schopnosti. Stačí zde morální přesvědčení, protože poznání absolutního je zatím zahaleno tajemstvím. Důležitější je zde pohled očima víry. Přiložené dokumenty, obzvláště v historickém šetření mají jedinečnou cenu. Jestliže chybí, celý proces je postaven na velmi chabých základech.

O jeho životě má svědek vypovídat co nejpodrobněji: o narození, křtu, rodině, dětství, životě, povolání. Ještě můžeme rozlišit, jestli se jedná o kandidáta zasvěceného př. kněz, řeholník nebo kandidáta laika př. svobodný, ženatý, s dětmi. Velkou důležitostí při výslechu svědka hrají formuláře, které obsahují otázky všeobecné, osobní a

speciální. Nezapomíná se ani na zdravotní stav v posledním období života a závěrečné dny Služebníka. Nakonec se bere v potaz, zda se mu neprojevuje modloslužba.

Znovu je zde zohledněna kvalita svědků, neboť jinou váhu má svědectví nezletilého dítěte, jinou svědectví člověka, který události viděl a prožíval. Rozlišíme zde např. řeholníky z téže řeholní rodiny, spolubratry, rodní bratři, kteří mohou podat daleko přesnější informace než cizí osoby.

U historických kauz má větší cenu zase úřední listina (př. Diplom) než pojednání historika, který může být ovlivněn svým osobním studiem, domněnkami.

Další podmínkou je pravověrnost a mravnost v celém učení a vystupování zkoumané osoby. Týká se to především předávání víry a interpretace křesťanské morálky v každodenním životě. Vše musí být v harmonii s církevním magisteriem. Jestliže tyto vlastnosti nejsou dostatečně prokázány, šetření je nutné pozastavit. Pokud jde pouze o zaváhání v životě služebníka, které bylo překonáno, je nutné prozkoumat kdy a proč se tak stalo.

Při zkoumání spisů, mají nejdůležitější roli spisy vydané tiskem, jsou ale přezkoumány i spisy nevydané. Přičemž se nezapomíná ani na domněnky nebo pouhé poznámky. (Němec, 1999 stránky 25-28)

Poznámky k dotazníku o pověsti svatosti či mučednické smrti dokládám v příloze č. 3 – Poznámky k dotazníku o pověsti svatosti.

Pro kanonizaci jsou také důležitá svědectví o hrdinských ctnostech. U mučedníků není potřeba toto svědectví dokazovat, neboť položili svůj život za víru. Ale u vyznavačů je důležité, aby se svatost projevila v jejich životě v mimořádném stupni.

Ctnost definoval už svatý Augustin, který zemřel v roce 430, podle něhož je ctnost dobrá vlastnost, podle níž člověk žije, a Bůh skrze ni koná dobro v nás bez nás.

U ctnosti můžeme definovat dva prvky:

1. Přirozený;
2. Nadpřirozený neboli milost Boží.

„Ctnosti odpovídají přirozeným darům, ale jejich činnost a růst závisí na milosti. Nestací však nějaké ideální vyjádření, ale síla ctnosti se musí projevit, musí být viditelná. Není zde však řeč o normálním aktu, ale o mimořádném činu za působení Ducha svatého v duši, jež je zcela napojena na jeho milost.“ (Němec, 1999 str. 33)

O těchto mimořádných ctnostech hovoří Ježíš v Evangelii podle Matouše:

„I otevřel svá ústa a učil je takto:

Blahoslavení chudí duchem, neboť jejich je nebeské království.

Blahoslavení, kteří lkají, neboť oni budou potěšeni.

Blahoslavení tiší, neboť oni budou dědit zemi.

Blahoslavení, kteří lačnějí a žízni po spravedlnosti, neboť oni budou nasyceni.

Blahoslavení milosrdní, neboť oni dosáhnou milosrdenství.

Blahoslavení čistého srdce, neboť oni budou vidět Boha.

Blahoslavení pokojní, neboť oni budou zváni Božími syny.

Blahoslavení ti, kdo jsou pronásledováni pro spravedlnost, neboť jejich je nebeské království.“ (Mt. 5,3 – 10)

Těchto osm blahoslavenství, která zmiňuje Ježíš, se stávají jakýmsi návodem pro svědectví o hrdinských ctnostech. Ctnost pomáhá člověku být dokonalým, již sama od sebe. Hrdinská ctnost mu podle církve dává dokonalost mnohem vyšší.

Tento člověk už se nebojí vůbec ničeho a této vyšší milosti dosáhl pod vlivem milosti Boží.

Svatý Tomáš dále rozlišuje mezi ctnostmi dobré kvality (*habitus boni*) a mezi těmi, které očišťují, přibližují k Boží dokonalosti (*virtutes purgatoriae*).

Mezi ctnosti, jež vedou k opravdové svatosti, pokládáme: moudrost, která pohrdá věcmi pozemskými, ale všechny její kroky vedou k Bohu, mírnost, která se nenechává ovládat tělem, statečnost, která překonává strach před křížem, bolestí a smrtí. A poslední je spravedlnost, která pomáhá udržovat duši stále na cestě Boží.

Všechny tyto ctnosti vedou k opravdové blaženosti.

Pro heroičnost ctností je zapotřebí dosáhnout čtyř věcí: *„nadprůměrnost, snadnost, radost a hojnost. Jinými slovy, předmětem heroických ctností musí být něco mimořádného a činy musí být vykonávány rychle a snadno. Také se k nim musí přistupovat s radostí a konečně často neboli vždy, když se naskytne příležitost.“* (Němec, 1999 str. 35)

Tyto ctnosti nejsou nadlidské ani nemožné, i když by se tomu tak mohlo zdát. Ctnosti a dobré vlastnosti dostává každý pokřtěný, neboť pramení z Ducha svatého. U kterého církev věří, že sestupuje při křtu na každého jedince. (Němec, 1999 str. 35)

Podmínky hrdinských ctností, se vztahují k jednotlivým osobám při rozličných situacích. Musíme vzít v potaz, že jinak se bude chovat dítě, jinak dospělý. Také se

jinak zachováme v nemoci či ve zdraví. Jejich snadnost při plnění se váže na duši, ne na tělo.

U svatých nesmí chybět žádná z ctností, ani žádná z podmínek heroičnosti. Moudrost jako hlavní z ctností řídí a podporuje rozvoj všech dalších ctností. Základ těchto ctností je v lásce. Spojitost mezi láskou a dalšími ctnostmi dává možnost praktické aplikace v různých situacích pro toho kdo se chce dát na tuto dokonalou cestu. (Němec, 1999 str. 36)

„Tak svatý může být podle potřeby statečný a zároveň mírný, anebo moudrý a zároveň prostoduchý atd.“ (Němec, 1999 str. 36)

U kandidátů ke svatořečení se musí prokázat především ctnosti božské, mezi něž řadíme víru, naději a lásku.

Hrdinskou vírou se rozumí nejenom víra živá, ale zároveň víra stálá a silná za všech okolností. Jak moc je víra stálá a silná se projevuje zvláště za pronásledování a v pokušení.

Tato víra všechno překonává, a dotyčný je přesvědčen, že lidský rozum nestačí na boží tajemství a pouze víra nám může přinést jistotu za všech situacích. V hrdinském stupni vede ke stále větší lásce k božimu Slovu, a k většímu prožívání Písma, tradic a učení církve.

V tomto ohledu není rozdíl mezi vyznavači a mučedníky, obě skupiny mají nepřekonatelnou víru. Věří v beznadějných situacích, věří vždycky. Tato víra je neustálé hledání Jeho vůle i za cenu nepochopení, posměchu. Všechno dotyčný vidí očima své víry. (Němec, 1999 stránky 39-40)

Ráda bych uvedla tuto ctnost na dalším příkladu z Bible. Tentokrát ze Starého zákona z knihy Genesis.

„Po těch událostech chtěl Bůh Abrahama vyzkoušet. Řekl mu: „Abrahame!“ Ten odpověděl: „Tu jsem.“ A Bůh řekl: „Vezmi svého jediného syna Izáka, kterého miluješ, odejdi do země Mórija a tam ho obětuj jako oběť zápalnou na jedné hoře, o níž ti povím!“ Za časného jitra osedlal tedy Abraham osla, vzal s sebou dva své služebníky a svého syna Izáka, našťípál dříví k zápalné oběti a vydal se k místu, o němž u Bůh pověděl. Když se Abraham třetího dne rozhlédl a spatřil v dálce to místo, řekl služebníkům: „Počkejte tu s oslem, já s chlapcem půjdeme dále, vzdáme počtu Bohu a pak se k vám vrátíme.“ Abraham vzal dříví k oběti zápalné a vložil je na svého syna

Izáka; sám vzal oheň a obětí nůž. A šli oba pospolu. Tu Izák svého otce Abrahama oslovil: „Otče!“ Ten odvětil: „Copak, můj synu?“ Izák se otázal: „Hle, oheň a dříví je zde. Kde však je beránek k zápalné oběti?“ Nato Abraham řekl: „Můj synu, Bůh sám si vyhlédne beránka k oběti zápalné.“ A šli oba spolu dál. Když přišli na místo, o němž mu Bůh pověděl, vybudoval tam Abraham oltář, narovnal dříví, svázal svého syna Izáka do kozelce a položil ho na oltář, nahoru na dříví. I vztáhl Abraham ruku po obětním noži, aby svého syna zabil jako obětního beránka. Vtom na něho z nebe volá Hospodinův posel: „Abrahame, Abrahame!“ Ten odvětil: „Tu jsem.“ A posel řekl: „Nevztahuj na chlapce ruku, nic mu nedělej! Právě teď jsme poznal, že jsi bohabojný, neboť jsi mi neodepřel svého jediného syna.“ (Gn. 22,1- 12)

Na úryvku z knihy Genesis můžeme vidět, jak velikou víru měl Praotec Abraham, když Bohu věřil i v těžké situaci. V situaci, kdybychom asi ne všichni obstáli a možná bychom se Abrahamovi posmívali, nerozuměli mu. Jak může obětovat jediného syna? Ale on i přesto, že v té době mu možná taky nerozuměli, jde a chce ho obětovat jako oběť zápalnou Bohu, kterému věří.

Toto znamená hrdinská víra, kterou ne všichni v dnešní době máme. Přitom i v tomto století nastávají bezvýchodné situace. Jako příklad chci ještě zmínit hrdinský život svatého Maxmiliána Maria Kolbeho.

Tento muž žil v letech 1894–1941, byl římskokatolický kněz z řádu minoritů, o kterém se ještě později budu zmiňovat. Propagoval používání moderních technologií při pastorači. V roce 1941 byl poslán do koncentračního tábora v Auschwitz- Birkenau. V červenci toho roku utekl jeden z vězňů z části, kde byl vězněn pater Kolbe. Velitel tehdy vytipoval deset vězňů, kteří měli jít za trest na smrt hladem do speciálního krytu. Mezi vybranými byl František Gajowniczek, který ale nechtěl opustit manželku a děti. V tento okamžik poprosil Maxmilián o výměnu s Františkem a nastoupil do této cely. Zde žil ještě čtrnáct dní a postupně přichystal všechny ostatní na smrt. Katí, kteří byli překvapeni, že Maxmilián stále žije, ho museli usmrtit fenolovou injekcí dne 14. srpna roku 1941. Roku 1982 byl papežem Janem Pavlem II. prohlášen za svatého. (Minorité)

U Anežky lze této víře rozumět ne v pravém slova smyslu, ale v přeneseném, kdy se vzdala všeho bohatství a položila základní kameny dnešnímu altruismu.

U hrdinské naděje je pravým motivem Boží pomoc, neboť Bůh je ochotný a připravený nám vždy pomoci. V této naději bychom měli být pevní, ale také odevzdaní v úplné důvěře Bohu. Naděje dodává odvahu a díky ní neustále praheme po Boží spravedlnosti.

„Na Tridentském koncilu je to shrnuto do jedné fráze: „in Dei auxilio firmissimam spem collocare et reponere omnes debent“ – všichni mají odevzdat a vložit nejpevnější naději v Boží pomoc.“ (Němec, 1999 str. 41)

Tato naděje očisťuje od lidského, což se projevuje u pronásledování, v momentu pomluvy, nebo když na nás doléhá pokušení, beznaděj. Na tuto naději se znovu odkazují v Bibli, tentokrát v listu Židům.

„Abraham věřil, a proto uposlechl, když byl povolán, aby šel do země, kterou měl dostat za úděl; a vydal se na cestu, ačkoliv nevěděl, kam jde. Věřil, a proto žil v zemi zaslíbené jako cizinec, bydlel ve stanech s Izákem a Jákobem, pro které platilo totéž zaslíbení, a upínal naději k městu s pevnými základy, jehož stavitelem a tvůrcem je sám Bůh. Také Sára věřila, a proto přijala od Boha moc, aby se stala matkou, ačkoliv už překročila svůj čas; pevně věřila tomu, kdo jí dal zaslíbení. Tak z jednoho muže, a to už starce, vzešlo tolik potomků, jako bezpočtu je hvězd na nebi a jako je písku na mořském břehu.“

(Žd. 11,8-12)

V tomto úryvku čteme o obrovské víře a naději kterou měl Abraham. On ani Sára z lidského hlediska, už nemohli mít děti. Abrahamovi bylo dle jiného citátu z Bible už přes sto let, a Sára byla neplodná. Přesto měli a uchovávali obrovskou naději v Hospodinova slova. Díky tomu je Abraham nazýván praotcem všech národů.

Nikdy nemáme jistotu, že budeme spaseni, ale právě naděje nám dává záruku, že spásy dosáhneme. O věci časné prosíme pod podmínkou, že nám pomohou k věčnému životu, O věci věčné máme, ale prosit absolutně, bezpodmínečně, pokorně, ale v plné důvěře.

„Sv. Terezie z Lisieux proto napsala, že i kdyby byla největší hříšnicí na této zemi, neměla by menší naději, protože naděje se nezakládá na nevinosti, ale na milosrdenství a všemohoucnosti Boží.“ (Němec, 1999 stránky 41-42)

Mezi pravé důvody naděje patří pevnost a oddanost v Boží prozřetelnost, všemohoucnost. Pouze však za předpokladu aktivního plnění Boží vůle. Abychom se

stali úplně oddáni Bohu, musíme být věrní také všem povinnostem. Tato naděje nám byla dána skrze Krista a jeho zásluhy.

„Co k tomu dodat? Je-li Bůh s námi, kdo proti nám? On neušetřil svého vlastního Syna, ale za nás za všechny jej vydal; jak by nám spolu s ním nedaroval všechno?“

(Ř.8,31- 32)

V tomto úryvku nám Bůh dává znovu naději, jistotu, že se nemáme čeho obávat. Neboť obětoval i svého Syna za naši spásu. Tím nám daroval úplně vše, tu nejvyšší odměnu pro nás.

Jako poslední hrdinskou ctnost zmiňuji hrdinskou lásku. I když ji zmiňuji až na konec, tak je to největší božská ctnost. Tuto lásku ještě můžeme dělit na:

1. heroickou lásku k Bohu
2. heroickou lásku k bližnímu

Ráda bych ji ukázala znovu na úryvku z Bible.

„Když se farizeové doslechli, že umlčel saduceje, smluvili se a jeden jejich zákoník se ho otázal, aby ho pokoušel: „Mistře, které přikázání je v zákoně největší?“ On mu řekl: „Miluj Hospodina, Boha svého, celým svým srdcem, celou svou duší a celou svou myslí. To je největší a první přikázání. Druhé je mu podobné. Miluj svého bližního jako sám sebe. Na těch dvou přikázání spočívá celý Zákon a Proroci.“

(Mt. 22,34-40)

Výše citovaný text dokládá, že i Ježíš klade lásku nad všechny ctnosti a přikázání. Ježíš zde přímo mluví o lásce k Bohu a lásce k bližnímu.

O lásce jako nejvyšším daru se zmiňuje také svatý Pavel ve třinácté kapitole Prvního listu Korintským.

„Kdybych mluvil jazyky lidskými i andělskými, ale lásku bych neměl, jsem jenom dunící kov a zvučící zvon.

Kdybych měl dar proroctví, rozuměl všem tajemstvím a obstál všechno poznání, ano, kdybych měl tak velikou víru, že bych hory přenášel, ale lásku bych neměl, nic nejsem. A kdybych rozdal všechno, co mám, ano, kdybych vydal sám sebe k upálení, ale lásku bych neměl, nic mi to neprospěje.“ (1K. 13,1-3)

Uvedený text opět dokládá, že láska je nadevše. Láska je nejvyšší dar, který jsme mohli získat. Bez ní bychom nic nebyli, před lidmi ani před samotným Bohem. Pavel v úryvku dále pokračuje, a zmiňuje, jak se láska projevuje a jaká má být.

Heroická láska k Bohu se projevuje v naší touze zcela se mu zalíbit. Opravdově někoho milovat se projevuje tak, že činíme to, co se líbí osobě, kterou máme rádi. Milovat takto Boha znamená toužit po uskutečnění Boží vůle i v největších nesnázích. Milovat ho pro něho samotného, ne pro nic jiného. Žádná okolnost, pokušení nesmí tuto lásku zastavit.

Tuto lásku nám ukazují hlavně pronásledovaní křesťané a mučedníci. Oni věří, že jejich smrt je Jeho vůlí. Jsou schopni odpustit, i tak vážné zločiny. Tím, že se zřeknou vlastní vůle a odevzdají se do vůle Krista jsou naplněni radostí. Nejvyšší stupeň hrdinské lásky spočívá v lásce ke kříži.

Láska k bližnímu znamená opravdovou touhu po jeho dobru a spáse. Tato láska, ale není možná bez lásky k Bohu, neboť On byl první, který nás miloval. Blíženecká láska je-li opravdová nezná nenávisti, neshody a měla by být ochranou před izolací od ostatních lidí.

Tato láska miluje opravdu ostatní jako sama sebe ve všech konkrétních myšlenkách, slovech, skutcích. O tomto se zmiňuje také Jan Evangelista ve svém prvním listu.

„Nedivte se, bratři, když vás svět nenávidí. My víme, že jsme přešli ze smrti do života, protože milujeme své bratry. Kdo nemiluje, zůstává ve smrti. Kdokoliv nenávidí svého bratra, je vrah – a víte, že žádný vrah nemá podíl a věčném životě.

Podle toho jsme poznali, co je láska, že on z nás položil život. A tak i my jsme povinni položit život za své bratry. Má-li někdo dostatek a vidí, že jeho bratr má nouzi, a bez soucitu se od něho odvrátí – jak v něm může zůstat Boží láska?

Dítky, nemilujte pouhým slovem, ale opravdovým činem.“

(1J. 3,13-18)

Zde si myslím, že nejdůležitější myšlenkou je, že nemáme milovat pouhým slovem, ale činem. Milovat opravdově, aby naše láska k druhému člověku byla opravdová, aby to dotyčný poznal na našich činech. V situacích, kdy se mu nedaří a my se za něj postavíme, pomůžeme mu. Nestačí jen dokola opakovat, jak ho máme rádi, a nic víc proto nedělat.

Díky takové lásce se někteří svatí dokáží prodat do otroctví za osvobození ostatních, aby je zachránili před bídou a zkázou, zemřít za jejich záchranu. Dobro bývá u takové lásky svědectvím bez konce.

Principy této lásky vedou k jednotě s Bohem, za kterou se modlil Kristus.

„Neprosím však jen za ně, ale i za ty, kteří skrze jejich slovo ve mne uvěří; aby všichni byli jedno jako ty, Otče ve mně a já v tobě, aby i oni byli v nás, aby tak svět uvěřil, že ty jsi mě poslal. (J. 17,20-21)

V této pasáži z evangelia podle Jana, Ježíš prosí nejen za své apoštoly, ale i za další lidi, kteří uvěří jejich kázání. Nemyslí jenom na své první učedníky, ale prosí za celý svět, aby poznal jeho lásku, a všichni jsme byli v této lásce spojeni.

Díky této lásce je naše duše spojena s Bohem, a dokáže více přitahovat druhé ke Kristu. Je schopna vítězit nad zlem a hříchem. Svatí se o tuto lásku upřímně snažili. (Němec, 1999 stránky 41-46)

I zde můžeme vidět příklad svaté Anežky, která si uvědomovala, že před Bohem jsme si všichni rovni, a snažila se všem pomoci. V dnešních dnech bychom, také neměli zapomínat, že člověk je Božím Dítětem, před ním jsme si všichni rovni. Vůbec zde nezáleží na tom, jestli žijeme v blahobytu nebo v nedostatku. Ale máme si navzájem pomáhat.

Mezi další hrdinské ctnosti, které se musí u kandidátů prokázat, řadí Němec ctnosti mravní-pokoru, moudrost, spravedlnost, statečnost, mírnost. Chudobu, čistotu a poslušnost řadíme mezi ctnosti vyvěrající z evangelijních rad. Jako poslední zmiňuje mimořádné dary.

Základní je pokora, která ukazuje na pravdu a vzdaluje od sobecké lásky k sobě samému a dává vyniknout tomu co je velké v očích Božích. Máme různé dělení a stupně pokory.

Například svatý Benedikt rozlišuje až dvanáct stupňů, Ignác z Loyoly dělí tři stupně. Pravá a heroická pokora touží po pohrdání. Opravdový svatý nejen, že snáší pohanu, ale raduje se, když je pokořován, neboť následuje Krista, který se ponížil až k smrti kříže.

Hrdinská pokora postupuje trpělivě, člověk dokonale ovládá sám sebe.

Moudrost, - neboli opatrnost, řídí kroky dobra přímo a jasně. Tuto ctnost potřebují obzvláště rodiče, vychovatelé, učitelé a další lidé starající se o handicapované.

Spolu s darem rady, který dostáváme od Ducha svatého, tato ctnost rychle proniká k podstatě věci a přispívá k řešení situacích. Další ctnosti se od této musí nechat vést. (Němec, 1999 stránky 49-50)

Další ctností je spravedlnost, která se zakládá na pevné vůli dávat bližnímu, co mu patří. Spravedlnost hrdinská podporuje přiměřenost v lidských vztazích, jde v ní o společenské dobro.

Křesťan žije v těsném spojení s Bohem a zachovává všechny zákony Boží i lidské, církevní i občanské. Pokud musíme rozdělovat dobro anebo úkoly, umožňuje nám tato ctnost, abychom dělili podle zásluh. Nerozlišuje podle lidských vztahů, jako jsou vztahy v rodině, mezi příbuznými, přáteli.

Nejvíce vyniká při soudech, neboť když je člověk heroicky spravedlivý, nehledá výhody pro někoho určitého, ale postupuje za každých okolností přímo.

Další ctností je statečnost, která nám zaručuje pravdivost i v těch nejobtížnějších situacích. Brání strachu v nebezpečí, aby nás neovládl natolik, že bychom nebyli schopni docílit pravdy. Docílí toho, že se do dobrého díla pustíme, ale i u něho vytrváme.

Je spojena s trpělivostí, spolu s ní dokážeme snášet horší okamžiky bez přehnaných emocí. Pomáhá uskutečňovat dary Ducha svatého, dodává nám odvahu, pomáhá k uskutečnění povinností a překonávání zkoušek. Tato statečnost je patrná hlavně u mučedníků. Tato statečnost je pokorná a prostá.

Mezi další kardinální ctnosti patří mírnost. Ta je důležitá k zachování vyrovnanosti ve všech aktivitách. Z další strany jde o ovládání vůle vzhledem ke smyslu, zvláště hmatu a chuti. Tato vlastnost udržuje člověka v mezích počestnosti.

Součástí mírnosti je stydlivost a počestnost, kam řadíme intimní vlastnosti, ve kterých převládá například střízlivost, abstinence, čistota a panenství. Dalšími důkazy mírnosti jsou pracovitost, skromnost, ovládání sklonu ke hrám.

Tato ctnost se rozvíjí pod působením bázně Boží.

„Strachem před tebou se chvěje mé tělo,

Bojím se tvých soudů.“ (Ž.119,120)

Takový člověk nechce dělat nic, co by bylo v rozporu s desaterem přikázání, a snaží se perfektně ovládat své tělo. (Němec, 1999 str. 55)

Všechny tyto ctnosti by se měly objevovat obecně v křesťanském životě. K těmto ctnostem ještě můžeme přidat rady evangelistů. Patří chudoba, čistota a poslušnost.

Chudoba se v následování Krista má projevat v omezeném množství majetku, bohatství. Čistota v dokonalé zdrženlivosti a poslušnost v podřízení své vlastní vůle

určitém církevním normám a stanovám. Tyto rady vyplývající z evangelií, hrají významnou roli u osob zasvěcených.

Posledním bodem, který nemá scházet v dotaznících o pověsti svatosti jsou mimořádné dary. Mimořádnými dary se rozumí schopnost nadpřirozená, jako je například prorokování, uzdravování, čtení myšlenek. *Ale také dosažení a zkušenost mystického spojení s Bohem a se světem nadpřirozeným, extáze, stigmata atd.* (Němec, 1999 str. 59)

U stigmat bych ráda zmínila např. známého sv. Otce Pia z Pietralciny, který roku 1918 obdržel stigmata v konventu v Sant Giovanni Rotondo. Mezi lety 1922-1923 proti němu zakročila Kongregace, v roce 1931 byl zbaven kněžských pravomocí. Až roku 1933 mohl znovu veřejně sloužit mše svaté. (Provincie kapucínů v ČR)

Na jeho příkladu lze doložit, že ne všechny mimořádné dary jsou od společnosti přijaty kladně. O to víc je pro mě zarážející, že jeho stigmata odsuzovali představení církve, a vedli proti němu vykonstruovaný proces.

V souvislosti s mimořádnými dary se mluví také o charismatických darech Ducha svatého, kterými jsou obdařeny omilostněné duše, př. promlouvat pod vlivem vnuknutí, učit.

Těmito dary se více zabývá svatý Pavel v Prvním listu Korintským.

„Každému je dán zvláštní projev Ducha ke společnému prospěchu. Jednomu je skrze Ducha dáno slovo moudrosti, druhému slovo poznání pode téhož Ducha, někomu zase víra v témž Duchu, někomu dar uzdravování v jednom a témž Duchu, někomu působení mocných činů, dalšímu zase prorocství, jinému rozlišování duchů, někomu dar mluvit ve vytržení, jinému dar vykládat, co to znamená. To všechno působí jeden a týž Duch, který uděluje každému zvláštní dar, jak sám chce.“ (1 Kor. 12,7-11)

Tyto dary jsou určeny hlavně k užitku pro druhé lidi.

Všechny výše jmenované ctnosti a rady jsou kritériem pro svatost navrženého člověka. Jsou důkazem mravního úsilí, svědectvím síly milosti Boží, na kterých se ukazuje, jak dotyčný spolupracoval ze všech sil. To vše se musí ale projevit v hrdinském stupni.

Tyto důkazy a svědectví o nich od lidí, kteří dotyčného znali, jsou za pravdivých okolností morálně dostačující. Pouze pokrytectví a lež by tyto důkazy mohly zpochybnit.

Dotazníky k těmto ctnostem přikládám v příloze č. 4 – Dotazníky k procesu svatořečení.

Konečné schválení ctností kandidátů kanonizace náleží nástupci svatého Petra. Toto schválení předchází vyjádření poradního sboru teologů, hlasování komise kardinálů a biskupů, kteří byli ustanoveni v Kongregaci pro svatořečení.

Všechna tato opatření jsou vědecko-teologickým šetřením, také zaručují veškerou serióznost. Aby se mohlo předejít incidentu oklamání, i když asi těžko by někdo mohl klamat ve všech prošetřovaných ctnostech, požaduje se po kandidátech svatosti ještě poslední důkaz, na který člověk nemá vliv, a to je zázrak. (Němec, 1999 str. 58)

Církev požaduje k beatifikaci vyznavačů či mučedníků zázrak. Papež může dispenzovat od zázraku, ale většinou to nedělá.

„Žádný jiný prvek v procesu kanonizace se neseťkává s takovými těžkostmi jako zázraky. Jsou osoby, které vůbec nevěří v zázraky. Negují dokonce zázraky Kristovy a považují je za naprosto nemožné a za zcela zbytečné v záležitostech beatifikace a kanonizace a samozřejmě kritizují jakoukoliv metodu při jejich zjišťování.“ (Němec, 1999 str. 65)

Tyto kritiky můžeme najít jak mezi nevěřícími, u kterých se to dá očekávat, tak i mezi samotnými teology, kteří se snaží vědecky dokázat nemožnost mimořádných činů. Staví to na přístupu podle vědního výkladu či antropologicky.

Později se tedy ani věřící neuchylují k takovým modlitbám, a proto se některé procesy na této podmínce pozastavují. Mohou vznikat různá podezření a pomluvy, že jsou procesy schválně zdržovány. Může to později zasahovat do víry v samotné zázraky, o kterých mluví evangelisté. Kristus už tedy pro některé není Synem Božím, ale pouhým, dnes bychom řekli, psychoanalytikem.

Samozřejmě nesmíme zapomínat, že autorem pravého zázraku je Bůh, svatí jsou pouze přímluvci, a zprostředkovatelé zázraku.

„Proti existenci zázraků se staví hlavně přírodní vědy, které se stále vyvíjejí, takže to, co by se dnes mohlo zdát mimořádným, se za pár let už zdát nebude.“ (Němec, 1999 str. 66)

Zázrak bychom mohli definovat takto: je to viditelné znamení, které se nedá vysvětlit pouhým rozumem, ale jako zásah Boží v kontextu víry. Je to znamení, které nás

přesvědčí o Jeho nekonečné moci. Nevěřícímu člověku zázrak nic nebude říkat, ale musí tuto skutečnost uznat, vzít v úvahu a konstatovat ji.

V úvahu musíme vzít zvlášť zázraky, které konal Kristus, neboť ty konal v rámci svého poslání mesiáše. Měl osvobodit od pozemského zla, nespravedlnosti, nemoci a smrti. Tato znamení jsou přímé zásahy do života lidí zotročených hříchem a mají nás uchránit nad vládou tohoto světa čili d'ábla.

Je to důkaz o všemohoucnosti Boží, který poukazuje na dílo Ježíšovi spásy. *„Největším znamením v tomto kontextu je Kristovo vzkříšení, poněvadž tím nám ukázal, jakou mocí překoná i samotnou smrt.“* (Němec, 1999 str. 67)

Všechny zázraky jsou konány z mocí Boží skrze svatého, ale žádný svatý je nedělá ve jménu svém, ale ve jménu Božím.

U kanonizačního procesu jsou zázraky vyžadovány, neboť od dob, kdy byli uctíváni světci, se u jejich hrobu či při účtě k jejich ostatkům zvláštní znamení stávala a církve jim přikládala velikou váhu. (Němec, 1999 str. 68)

Můžeme říci, že samotnému zázraku předchází ještě pověst svatosti, protože bez ní by se věřící ve svých modlitbách neuchylovali o pomoc k dotyčné osobě. *„Někteří teologové nazývají zázraky „digitus Dei“, prst Boží, který se projevuje mimořádně v rozličných potřebách.“* (Němec, 1999 str. 69) U Krista jsou zázraky bezpochybné, kdežto u svatých je třeba dokumentovat nevysvětlitelné skutky fakticky a teologicky. Pokud je už pověst zázraků, znamená to, že zázrak existuje.

Dotazníky k pověsti svatosti přikládám v příloze č. 3 – Pověst svatosti.

Však všechny zázraky nejsou pravé. Existují také činy, které jsou projevem fantazie či výplodem přirozených či dokonce d'áblových sil. I o těchto silách se můžeme dočíst v Bibli v Druhém listu svatého apoštola Pavla. (Němec, 1999 str. 69)

„Ten zlý přijde v moci satanově, bude konat kdejaký mocný čin, klamná znamení a zázraky a všemožnou nepravostí bude svádět ty, kdo jdou k záhubě, neboť nepřijali a nemilovali pravdu, která by je zachránila.“ (2Te 2,9-10)

Opravdové zázraky se dějí vždy k užitku člověka. Máme dva způsoby těchto zázraků:

1. Potvrzení hláсанé pravdy
2. Potvrzení svatosti osoby, kterou Bůh vyvolil za vzor a přímluvce

První případ je možný prostřednictvím každého člověka. Druhý však pouze prostřednictvím svatých, jak se o nich můžeme dočíst ve Skutcích apoštolů:

„Bůh konal skrze Pavla neobvyklé mocné činy. Lidé dokonce odnášeli k nemocným šátky a zástěry, kterých se dotkl, a zlí duchové je opouštěli.“ (Sk. 19,11-12)

Svatý Tomáš dále vyzdvihuje činy, které se vymykají přirozeným zákonům. Je to něco nevysvětlitelného podle přirozenosti věcí, tak může jednat jenom Bůh.

Pro kandidáty jsou tyto důkazy nezbytné. V případě kanonizace platí pouze takové události, které se staly po smrti Služebníka Božího (*post mortem Servi Dei*). (Němec, 1999 str. 70)

Ve většině případů se jedná o uzdravující zázraky z nevléčitelných a těžkých nemocí. I tyto zázraky však mají svá pravidla, kterým se věnuje ve svém díle Benedikt XIV. (*cf. De Servorum Dei Beatificatione et Beatorum Canonizatione, první vydání, Bologna, 1734*)

Tato kritéria uvádím v příloze č. 5 – Zázračné uzdravení.

Benedikt XIV. připomíná další druhy mimořádných jevů, jako je osvobození od zkázy př. oheň, voda. Rozmnožení, proměna něčeho atd. Vždy se musí u těchto jevů jednat o jejich podstatu, a nejen o vedlejší přívlastky. (Němec, 1999 str. 71)

Mimořádné skutky se mohou týkat nejen lidí, ale i zvířat nebo neživých věcí, které se na přimluvu vyvíjejí nadpřirozeně. Těžko se ovšem dokazuje krvavý pot, hladovka. Např. otec Pio měl viditelná stigmata na rukou, nohou i v boku. Tato stigmata dostal 20. září roku 1918. Měl také další mimořádné schopnosti, jako byla možnost nahlížet do srdcí těch, kteří přistupovali ke zpovědi, předpovídat budoucnost. Bohužel ani mu tato stigmata jeho spolubratři nechtěli věřit.

Další jsou zázraky rázu mravního a duchovního, jde například o obrácení. Zde si můžeme vzít také příklady z Bible: lotr na kříži, svatý Pavel apod. Jsou to nepochybně autentické zázraky, jejich průkaznost je, ale velmi složitá a problematická, neboť jde pouze o subjektivní popis.

Pro svědectví o zázraky se vždy vyžaduje výpověď alespoň dvou svědků. U obrácení to bývá velmi těžké. Je nesnadné dokázat, kdy nastalo obrácení. Zda opravdu zasáhl Bůh, nebylo-li to na základě četby, diskuze atd.

Zázračným jevem, který je velmi problematické dokázat, je např. neporušená mrtvola, neboť i přirozené síly (vzduch, hlína a další) mohou být její příčinou. U tohoto jevu je potřeba důkladný rozbor a vědecké vyjádření odborníků. To je ovšem už požadavek u všech moderních kauz o zázracích. (Němec, 1999 str. 72)

„Zázraky jsou důkazy víry a předpokládají začlenění do Jeho díla spásy.“ (Němec, 1999 str. 73)

Tyto důkazy jsou pro nás velmi cenné hlavně v dnešním světě, plném materialismu, neboť nám ukazují cestu k transcenci. Moderní svět si myslí, že svojí technikou dosáhne všeho. Není tomu tak, ale Boha také nemůžeme přinutit, aby dělal zázraky, můžeme o ně pouze prosit. (Němec, 1999 str. 73)

V Bibli se o těchto prosbách můžeme dočíst například v evangeliích.

„A tak vám pravím: Proste, a bude Vám dáno; hledejte, a naleznete; tlučte, a bude vám otevřeno. Neboť každý, kdo prosí, dostává, a kdo hledá, nalézá, a kdo tluče, tomu bude otevřeno.“ (L 11,9-10)

„I vy máte nyní zármutek. Uvidím vás však opět a vaše srdce se zaraduje a vaši radost vám nikdo nevezme. V onen den se mě nebudete již na nic ptát. Amen, Amen, pravím vám, budete-li o něco prosit Otce ve jménu mém, dá vám to. Až dosud jste o nic neprosili v mém jménu. Proste a dostanete, aby vaše radost byla plná.“ (J 16,22-24)

Není zde tedy na pořádku dne otázka, jestli můžeme prosit. Jestli máme tu možnost, aby se zázraky děly. Ale podstatnější je otázka, zda člověk takovou víru má, a dovede prosit. Dnešní svět, který nevěří v zázraky, bere věřícímu člověku tuto možnost. Neznamená to ovšem, že se zázraky nedějí.

Nezapomeňme, že církve nevyklučuje lidský rozum a vědu v této oblasti. Pouze je přesvědčena, že vše má své limity. Stane-li se něco nad tyto limity, je to důkazem nadpřirozena. A zázrak je možné uznat pouze tehdy, pokud se jeví v tomto rámci. (Němec, 1999 str. 74)

Předběžné šetření:

Uznat zázrak a svatořečit služebníka může Kongregace pro svatořečení v Římě. Než ovšem dojde k tomuto aktu, musí se k mimořádnému uzdravení vyjádřit odborníci. Důležité je, aby tito lidé uměli rozlišit mezi veškerou péčí, použitými léky a podstatnými znaky domnělého zázraku, který se vymyká zákonům.

Předběžné šetření zde shrnu do několika bodů.

1. Podrobná zpráva o zázraku
2. Celkový seznam lékařské dokumentace (u mimořádného uzdravení: podrobný chorobopis, lékařská vyšetření, rentgenové snímky apod.) nebo jiný dokládající

materiál (u jiného mimořádného faktu: technické potvrzení, fotografie, popis a důkazy o všech šetřeních).

3. Zpráva o prosbách na přímluvu světce

O začátku případu informuje místní biskup, požádá se o vyjádření dvou expertů, mohou to být lékaři. Nezávisle na sobě zkontrolují veškerou dokumentaci, která jim byla předložena. Vydají písemné prohlášení o její úplnosti a o stavu uzdravené osoby. Dále musí být tato dokumentace předložena odborné komisi, kde je nejdůležitější předběžný posudek od odborného lékaře. Ten poté zůstává poradcem při sestavování dotazníků.

Promotor iustitiae (strážce spravedlnosti) spolu s postuátorem sestaví dotazník pro svědky mimořádného faktu. (Němec, 1999 str. 76)

Poznámky k dotazníku o zázračném uzdravení naleznete v příloze č. 5 – Zázračné uzdravení.

Poslední částí v procesu je šetření o zázraku v Kongregaci pro svatořečení.

První se vyžádá preventivní posudek lékařsko-legální ohledně úplnosti důkazů plynoucích u nashromážděné dokumentace. Posudek obsahuje vyjádření dvou odborníků „*ab inspectione*“ a výpovědi svědků. Sestaví se podrobná chronologická zpráva, která obsahuje podrobnou syntézu příznaků nemoci a případnou léčbu. Zde je důležité ukázat na minutový či vteřinový vývoj nemoci.

Tato nashromážděná dokumentace se předloží nejprve dvěma lékařským odborníkům „*ex officio*“, kteří jsou jmenováni Kongregací pro svatořečení v Římě. Ti následně sestaví své posudky. Jestliže je alespoň v jednom posudku uzdravení označené za mimopřirozené, sestaví se celá „*Positio*“ a dá se, po příslušném „*imprimatur*“ do tisku. (Němec, 1999 stránky 79-80)

Následně tuto Pozici prostuduje lékařská komise či rada při Kongregaci pro svatořečení. Rada se skládá z pěti členů a jednoho sekretáře. Členové této rady hlasují po důkladné diskuzi a odevzdají svůj písemný posudek. Aby rada mohla schválit daný případ, musí být alespoň dvě třetiny posudků pozitivních. Nebo je ještě možnost odhlasovat, že toto uzdravení je při současném stavu medicíny přirozeným způsobem nevysvětlitelné.

Někdy je třeba ještě dokumentaci rozšířit o dodatečné rozborů a procedury, které mají pomoci doplnit celý případ v potřebných detailech.

Nejčastěji bývá zázračné uzdravení klasifikováno jako mimořádné, pokud se uzdravení dosáhne bez použití léků okamžitě, trvale a nevysvětlitelně, můžeme ho prohlásit za mimopřirozené.

Ke všem případům, ale nemůžeme přistupovat stejně, každý má svoje specifika. Přesto se lékařské konzilium, musí nejprve seznámit s podobnými případy v národním nebo dokonce i světovém měřítku, než pronese svůj verdikt.

Připomínám, že rada se nevyslovuje o zázraku, nýbrž pouze konstatuje mimořádnost. Náměty rady musí projít ještě dalším šetřením. A to jak ze strany teologů, tak také ze strany biskupů a kardinálů, kteří jsou členové papežské komise, která se ustanovuje při Kongregaci pro svatořečení.

Teologická komise má za úkol dojít ke dvěma závěrům:

- a) „Zjistit, zda se může mluvit o zázraku;
- b) *Zda se může dokázat, že zjištěný zázračný zásah se stal na přímluvu dotyčného Služebníka Božího.*“ (Němec, 1999 str. 82)

Poslední slovo má osmi až deseti členná komise kardinálů a biskupů, která hlasuje o předloženém zázraku. Výsledek hlasování oznámí předseda, jimž bývá prefekt Kongregace, papeži, aby se vyjádřil s konečnou platností k zázraku.

Po jeho schválení, vydá papež příkaz, aby byl zhotoven příslušný dekret, který se jmenuje: „*Decretum super miraculo (dekret o zázraku)*“ (Němec, 1999 str. 83)

Tento dekret je podepsán prefektem a sekretářem Kongregace pro svatořečení.

5.1 Cesta ke svatořečení Anežky České

Pro proces blahořečení později svatořečení Anežky nevyžadovala dříve Kongregace pro svatořečení nález jejího hrobu a ostatků, protože jediný ostatek, který je potvrzený je uchovávan v Escorialu, blízko Madridu. (Němec, 1987 str. 8)Pověst svatosti předcházela Anežku Českou už za jejího života, ihned po její smrti ovšem rapidně vzrostla.

O proces svatořečení, který probíhal na základě všeobecné úcty, slovesných, výtvarných památek a duchovního dědictví, se snažili v průběhu staletí mnozí lidé.

Ve středověku vznikaly první legendy, které byly psány latinsky (např. *Legenda* z konce 14.století, která byla objevena v Miláně roku 1896) a česky (např. krumlovský rukopis z let 1337-38 a velislavský z roku 350). Na základě těchto legend a všeobecné úcty k Anežce se o její svatořečení v této době snažila Eliška Přemyslovna, která k tomu měla

osobní důvody, neboť věřila, že na přímluvu Anežky se měl uzdravit její syn Václav Karel, znám později jako Karel IV.

Později se o svatořečení snažil Karel IV. a samotný františkánský řád. Za Lucemburků se nepodařilo dosáhnout jejího oficiálního kultu, ale rozvoj úcty k Anežce se nezastavil.

Poté na dlouhou dobu utichly snahy o svatořečení. V 17. století znovu nastolil otázku svatořečení Anežky císař Leopold I. Habsburský (1640-1705), který poslal na podnět pražských františkánů oficiální žádost papeži, která opět nebyla vyslyšena. Z této doby se dochovaly i životopisy od Jiřího Plachého z roku 1666 a Jana Františka Beckovského. V roce 1872 vznikla komise pražského arcibiskupství, která se snažila nashromáždit písemné dokumenty, zmínky o zázraku. Veškeré tyto dokumenty byly nashromážděny a poslány Kongregaci pro svatořečení do Říma s žádostí o Anežčinu beatifikaci (Němec, 1987 str. 40)

V roce 1876 otcem Piem IX. byla Anežka prohlášena za blahorečenou (Pučalík O. Cr., 2010 str. 48).

Oficiální žádost o svatořečení poslal Kongregaci pro svatořečení František kardinál Tomášek. Na základě nalezených nejstarších latinských legend (viz. výše) a zázraku, který musel být prokázán, že se stal na přímluvu blahorečené Anežky. (Němec, 1999 str. 72)

K duchovní památce Anežky České se obrací v listu, který zaslal pražskému arcibiskupovi k 700. výročí jejího úmrtí, 2. března 1982 papež Jan Pavel II. „*Anežka nebyla ve vašich dějinách jen okrajovou událostí. Je spíše jedním z posledních a nejkrásnějších květů královského rodu Přemyslovců, kteří vstoupili do dějin sv. Václavem a jeho babičkou sv. Ludmilou, kterou pokřtil sv. Metoděj. Jde tu o kořeny vaší národní kultury a o vaši duchovní totožnost.*“ (Němec, 1987 str. 23)

Bohužel z dostupných materiálů, které jsem mohla mít k dispozici jsem nenalezla zmínku o zázraku, na jehož základě byla Anežka Česká svatořečena.

V neděli 12. listopadu 1989 byla papežem Janem Pavlem II. v Římě slavnostně svatořečena blahoslavená Anežka Přemyslovna. Její kanonizace, i když se o ni snažila spousta lidí, trvala více než sedm století.

V Čechách má její kanonizace symbolickou sílu, neboť k ní dochází poté, co „*František kardinál Tomášek, arcibiskup pražský a primas český, a spolu sním všichni ordináři Čech*

a Moravy vyhlásili velkorysý program duchovní obrody národa – Desetiletí sv. Vojtěcha. (Purm, 1989 str. 6) Toto desetiletí trvalo od roku 1987 do roku 1997.

První rok byl právě rokem blahoslavené Anežky, jinak také nazýván rokem „úcty k životu“.

Tento rok se věřící modlili za nemocné, staré a opuštěné. Za lékaře, zdravotníky a další pomocné profese, které těmto lidem slouží. Řešila se otázka lékařské etiky, a další problémy vyplývající z moderně pojatého zdravotnictví, které zapomíná na duchovní rozměr.

Také se rozebíraly otázky na obranu lidské důstojnosti umírajících lidí a nenarozených dětí.

Jednotlivci i skupiny věřících začali naplňovat konkrétněji „*Anežčin odkaz prostou a neokázalou službou potřebným.*“ (Purm, 1989 str. 6)

Její kanonizace má jasný cíl a odkaz i v dnešní době. Anežka v dnešním světě, kdy se ukazují nebezpečná omezení, institucionální řešení lékařské a sociální péče, v době politického napětí. Vyzývá k osobní odpovědnosti za potřebné, ke křesťanství, které je vyjádřené skutky. Připomíná nám, že vládnout znamená sloužit. (Purm, 1989 str. 7)

Známe je také „*prastaré proroctví, že až bude Anežka svatořečena, nastanou v Čechách dobré časy.*“ Proto je také spojena se Sametovou revolucí. (Halík, 2008)

Závěr

Cílem práce bylo poukázat na domácí tradici pomáhajících profesí, kterou lze nalézt u Anežky České. Tato profese vychází ze vztahu člověka k člověku. Každá kultura modeluje mezilidské vztahy. V západní Evropě je to křesťanská etika jako východisko pomáhající profese. Snažila se najít odpovědi na filozofické otázky, proč se v naší společnosti k člověku v nepříznivé životní situaci chováme s určitou empatií, altruismem a vnitřní povinností napomoci v těžké životní situaci (k lidem se zdravotním postižením, sociokulturním vyloučením).

Seznam použité literatury

- Anzenbacher, Arno. 2004.** *Křesťanská sociální etika: úvod a principy.* Brno : Centrum pro studium demokracie a kultury, 2004. ISBN 80-7325-030-6.
- Beckovský, Jan František. 2011.** *Milá choť nebeského Miláčka blahoslavená Anežka panna.* Praha : Rytířský řád Křižovníků s červenou hvězdou, 2011. ISBN 978-80-260-5859-5.
- Bible. 2006.** *Písmo svaté Starého a Nového zákona: (včetně deuterokanonických knih): český ekumenický překlad.* Praha : Česká biblická společnost, 2006. ISBN 80-85810-42-5.
- Buben, Milan. 2006.** *Encyklopedie řádů a kongregací v českých zemích.* Praha : Libri, 2006. ISBN 80-7277-084-5.
- DE FIORES, Stefano a Tullo GOFFI. 1999.** *Slovník spirituality.* Kostelní Vydří : Karmelitánské nakladatelství, 1999. ISBN 80-7192-338-9.
- Halík, Tomáš. 2008.** ROLE CÍRKVÍ V UDÁLOSTECH ROKU 1989 . *Tomáš Halík.* [Online] říjen 2008. [Citace: 2. 1 2018.] <http://halik.cz/cs/tvorba/clanky-eseje/clanek/39/>.
- Heyduk, Josef. 2001.** *Svatí církevního roku .* Praha : Vyšehrad, 2001. ISBN 80-7021-385-X.
- Jankovský, Jiří. 2003.** *Etika pro pomáhající profese.* Praha : Triton, 2003. ISBN 80-7254-329-6.
- Katolická církev. 2001.** *Katechismus katolické církve.* Kostelná Vydří : Karmelitánské nakladatelství, 2001. ISBN 80-7192-488-1.
- Krejčířová, Olga. 2002.** *Kapitoly ze speciální pedagogiky.* Praha : Eteria, 2002. ISBN 80-238-8729-7.
- Kybal, Vlastimil. 2001.** *Svatá Anežka Česká: historický obraz ze 13. století.* Brno : L. Marek, 2001. ISBN 80-86263-14-2.
- Ludíková. 2002.** [autor knihy] Krejčířová Olga. *Kapitoly ze speciální pedagogiky.* Praha : Eteria, 2002.
- Masaříková, Mgr. Martina. 2007.** *Svatá Anežka Česká a její odkaz.* [Online] 2007. <https://is.cuni.cz/webapps/zzp/detail/534/>.

Minorité. Svatý Maxmilián Maria Kolbe. *Časopis Imacullata*. [Online] [Citace: 21. 2 2018.] <http://immaculata.minorite.cz/svaty-maxmilian-maria-kolbe/>.

Němec, Jaroslav. 1999. *Cesta ke kanonizaci: s abecedním seznamem světců kanonizovaných ve 20. století*. Olomouc : Matice cyrilometodějská, 1999. ISBN 80-238-3976-4.

— **1987.** *Úcta a proces svatořečení Anežky České*. Řím : Postulazione Generale OFM Conv., 1987.

Polc, Jaroslav V. 1988. *Svěťice Anežka Přemyslovna*. Praha : Česká katolická Charita, 1988.

Pospíšilová, Ludmila OSF. 2010. Anežka a její boj o řeholi. *Církev, žena a společnost ve středověku: sv. Anežka Česká a její doba*. Ústí nad Orlicí : Oftis spolu s Biskupstvím královéhradeckým - Diecézním teologickým institutem za podpory FF UHK, 2010.

Provincie kapucínů v ČR. Sv. Pio z Pietrelciny (1887–1968). *Provincie kapucínů v ČR*. [Online] [Citace: 24. listopad 2017.] www.kapucini.cz/index.php?option=com_content&view=article&id=54:piozpetrelciny&catid=60&Itemid=139.

Pučalík O. Cr., Marek. 2010. Sv. Anežka Přemyslovna (1211-1282), Zakladatelka řádu křížovníků s červenou hvězdou. [autor knihy] Kolektiv autorů. *Církev, žena a společnost ve středověku, Sv. Anežka Česká a její doba*. Ústí nad Orlicí : Oftis spolu s Biskupstvím královéhradeckým - Diecézním teologickým institutem za podpory FF UHK, 2010.

Purm, Augustin. 1989. *Svatořečení Anežky České*. Praha : Arcibiskupství pražské , 1989.

Raztinger, Joseph - Benedikt XVI. 2007. *Úvod do křesťanství*. Kostelní Vydří : Karmelitánské nakladatelství, 2007. ISBN 978-80-7195-012-7.

SHORT, William J. 2003. *Chudoba a radost: františkánská tradice*. Kostelní Vydří : Karmelitánské nakladatelství, 2003. SBN 80-7192-779-1.

Svoboda, Bohumil. 1989. *Blahoslavená Anežka Česká: Sborník ke svatořečení*. Praha : Ústřední církevní nakladatelství, 1989.

Titzl, Boris. 2005. Skutečně platí Sovákova periodizace vztahu společnosti k postiženým? [autor knihy] Tibor Vojtko. *Postižený člověk v dějinách*. Hradec Králové : Gaudeamus, 2005.

Vanečková, A. 1936. *Blahoslavená Anežka vzor katolické dívky.* Praha : autor neznámý, 1936.

Votočková-Joachimová, A. 1940. *Anežka Přemyslovna.* Praha : Českomoravský kompas, 1940.

Vyskočil, Jan Kapistrán. 1933. *Blahoslavená Anežka Česká: kulturní obraz světice XIII. století.* Praha : Dobré knihy, 1933.

Přílohy

Příloha č.1 - Dokumentace k žádosti o zahájení procesu:

1. vytištěný životopis nebo podrobná zpráva s bibliografickými údaji
2. souhrnný popis jednotlivých ctností, mimořádných darů, popis vyslyšených proseb
3. relace o vydaných a nevydaných spisech
4. předběžný seznam svědků
5. souhlas národní anebo regionální biskupské konference
6. zdůvodnění žádosti o kanonizaci

(Němec, 1999, str. 22)

Příloha č. 2 - Popis procesu

Poznámka 1.

První se musí zřídit úřad postulátora.

Žádné svatořečení nezačíná bez aktora, to je zájemce, který chce dotyčného svatořečit.

Tímto aktorem může být osoba (spolek, duchovní řád, diecéze a další), která se stará o zvednou kauzu, a hradí případné výlohy spojené s procesem. Jeho zástupcem je postulátor (kněz, laik, zasvěcená osoba) Pro každou kauzu je postulát předepsaný povinně. Navrhuje ho aktor, jmenuje ho biskup nebo generální představený. Postulátor má vždycky rozhodující vliv na vývoj kauzy a jeho mandát musí schválit Kongregace pro svatořečení.

Poznámka 2.

K dotazníku o pověsti svatosti se každému ze svědků pod přísahou položí tyto či podobné otázky:

1. jak, proč, kdy, kde a za jakých okolností vznikala pověst svatosti za života Služebníka,
2. jak se formovala a byla-li jednoznačná,
3. jaké byly reakce církevní autority,
4. jakého stupně dosáhla při smrti a při pohřbu,
5. jak se dále vyvíjela po smrti,
6. jaké je veřejné mínění o celém případě v současnosti (uvést i případné negativní postoje).

Poznámka 3.

Zřízení diecézní komise

První fází šetření o životě, ctnostech a zázracích navrženého kandidáta se zabývá komise, které z pověření biskupa ordináře předsedá zvláštní delegát. Dalšími členy jsou obhájce spravedlnosti, notář a soudní doručovatel.

Poznámka 4.

Studium vydaných i nevydaných spisů.

Zkoumáním se zjišťuje, jestli se ve spisech nenachází nic, co by odporovalo víře a mravům. Tímto zkoumáním bývají pověřeni dva zvláštní cenzoři.

Příloha č. 3 – Poznámky k dotazníku o pověsti svatosti

a) Laici svobodní

1. dětství a mládí, volba povolání,
2. věrnost stavu, zájmy,
3. charakteristické známky duchovního a vnitřního života,
4. praktický náboženský život.

b) Laici ženatí

1. vznik rodiny, zásady manželského soužití (jednota, láska, modlitba), výchova dětí,
2. podmínky sociální a ekonomické,
3. věrnost každodenním povinnostem,
4. praktický náboženský život.

c) Řeholníci a osoby zasvěcené

1. vznik a počátky zasvěcení,
2. oficiální formace (noviciát, příprava na sliby, první řeholní sliby),
3. věrnost stanovám,
4. další studia (příprava na kněžství nebo zvláštní úkoly),
5. asketický život (příslušná duchovní škola),
6. případné těžkosti.

d) Misionáři

1. vznik a formace zvláštního povolání,
2. misijní činnost (místo, doba, apoštolát, metoda)
3. vztahy k místní struktuře,

4. případné těžkosti,
5. podmínky ekonomické.

e) Kněží

1. vznik povolání,
2. formace duchovní a kulturní,
3. kněžské svěcení a uvedení do služby,
4. vztahy k představeným a věřícím,
5. osobní styl a charakteristické vlastnosti,
6. věrnost modlitbě a apoštolátu,
7. úspěchy a těžkosti c pastorační činnosti.

f) Biskupové

1. okolnosti jmenování a konsekrace,
2. reakce ze strany církevních a jiných osob,
3. působení a jednání s kněžstvem a věřícími,
4. vztahy k civilní autoritě,
5. zhodnocení činnosti,
6. úspěchy a těžkosti v pastorační činnosti.

g) Mučedníci

Příčinou násilné smrti musí být víra, musí jít o smrt z nenávisti k víře. V mučednictví křesťanském se musí prokázat, že pronásledovatel postupoval s úmyslem proti víře, a také se musí dosvědčit reakce samotného mučedníka, který položil život pro víru.

V křesťanství je mučednictví projevem nejvyššího stupně lásky k Bohu. Je pokládáno za autentické následování Krista a nejjistější cestu k věčné spáse.

Sv. Ignác Antiochijský ve svém listě Magnesijským (kap.5): „*Každá věc má svůj konec. Každý má na vybranou buď smrt, nebo život. Každý odejde na místo, které si určil. Jako peníz má dvě strany, světskou a Boží, a každá strana má své vlastní vyryté znamení, tak nevěrci mají znamení tohoto věta a upřímně věřící mají znamení Boha Otce skrze Ježíše*

Krista. Kdybychom neměli zemřít po příkladu jeho utrpení, není v nás jeho život.“
(Němec, 1999, s. 30-31)

1. zpráva o osobních údajích svědka (jméno, příjmení, narození, bydliště), o vztahu k dotyčnému mučedníkovi a o pramenech jeho poznání (očitě, z doslechu ..),
2. zpráva o životě (původ, povolání, činnost),
3. zpráva o násilné smrti (okolnosti, dobový rámeček),
4. pronásledovatel (osobnost, povaha, moc),
5. příčiny pronásledování, místo a způsob násilné smrti,
6. reakce mučedníka při mučení,
7. svědectví o pověsti mučednické smrti (vznik a rozšíření, případná opozice, časovost a příklad pro současnost, výčet případných milostí a vyslyšení proseb). (Němec, 1999, s. 28-31)

Příloha č. 4 - Dotazníky k procesu svatořečení

1. Poznámky k dotazníku o heroických ctnostech obecně

Služebník Boží musí prokazovat:

1. vysoký stupeň ideálů,
2. praktickou tendenci k dokonalosti,
3. harmonickou syntézu modlitby, skutků a obětí,
4. mimořádnost v touze po sjednocení s Bohem,
5. hloubku a vyrovnanost v cvičení v božských, mravních a ostatních ctnostech.

(Němec, 1999, s. 36-37)

2. Poznámka k dotazníku o heroické víře

Jak se projevovala a rozvíjela hrdinská víra v různých obdobích života Služebníka Božího?

1. konkrétní vlastnost této víry (např. touha po zdokonalení, horlivost, láska ke Kristu, nenávisť ke hříchu, stálost ve službě Boží a další),
2. nástroje a prostředky (modlitba, život podle učení církve, úcta k Nejvyšší Svátosti, eucharistii, úcta k Panně Marii, úcta ke svatým),
3. vytrvalost i v dobách, kdy se nedaří, těžkých chvílích života (nemoc, neporozumění, smrt),
4. negativní okamžiky (př. zaváhání),
5. příklady víry podle věku, stavu, povolání.

(Němec, 1999, s. 40)

3. Poznámky k dotazníku o heroické naději

Jak se projevovala a rozvíjela heroická naděje v různých obdobích života Služebníka Božího?

1. hlavní vlastnosti heroické naděje, (důvěra v milosrdenství, touha po spáse věčné, pokoj a vyrovnanost ve zkouškách, hledání křesťanských hodnot života, odpoutání od pozemských statků),

2. konkrétní okamžiky odevzdanosti do Boží vůle,
3. praktický postup v naději v malých i velkých věcech,
4. negativní okamžiky,
5. vzbuzování naděje ve šťastné ukončení života.

(Němec, 1999, s. 43)

4. Poznámky k dotazníku o heroické lásce

4.1. k Bohu

Za jakých okolností se u Služebníka Božího projevovala hrdinská láska k Bohu?

1. citovat různé svědectví věrnosti prvního přikázání (V jednoho Boha věřiti budeš!),
2. vzpomenout některé mimořádné iniciativy (práce, radosti, oběti),
3. důkazy zbožnosti,
4. zaváhání a nedostatky,
5. snaha o co největší dokonalost.

4.2. k bližnímu

Jaká byla u Služebníka Božího snaha o lásku ke každému člověku?

1. za pozitivní situace:

k nejbližším (rodiče, sourozenci, spolubratři, kolegové, podřízení, nadřízení),

k chudým a potřebným,

k nepřátelům, nevěřícím, cizím lidem,

k zemřelým,

2. za těžkých okolností (protivenství, pomluvy atd.),

3. citovat konkrétní případy a uvést rozdíl mezi přirozenou nákloností a mezi ctností neustále pěstovanou.

(Němec, 1999, s. 44 - 47)

5. Poznámky k dotazníku o heroické pokoře:

Jak se projevovala tato ctnost v konkrétním životě Služebníka Božího?

1. Přiznání vlastní omezenosti, chyb a nedokonalostí,

2. Ochota k nápravě nedostatků,
3. Touha vykonávat nízké úkony a práce,
4. Útěk před vyznamenáními, privilegiím atd.
5. Úcta ke všem lidem bez rozdílu,
6. Případná provinění proti pokoře.

6. Poznámky k dotazníku o heroické modrosti:

Jak se projevovala tato ctnost za různých okolností v životě Služebníka Božího?

1. Citovat konkrétně v řeči, v soudech, při přijímání a udílení rozkazů, v jednání s osobami druhého pohlaví, za těžkých nesnadných situací atd.,
2. Citovat také kompromisy a jejich motivace,
3. Uvést případné provinění, jako např. nestálost, zbrkllost, nerozhodnost, povrchnost, bojácnost, zbabělost, zaujatost, světské starosti atd.

7. Poznámky k dotazníku o heroické spravedlnosti:

7.1. Vůči Bohu:

Jak a kdy se začala projevovat u Služebníka Božího úplná bezvýhradná podřízenost Boží vůli?

1. Zachovávání Božích, církevních i stavovských přikázání,
2. Touha pracovat pro slávu Boží,
3. Případné negativní jevy (předstírání, ješitnost, domýšlivost, nevděčnost, lidský ohled atd.)

7.2. Vůči bližnímu:

Jaká jsou svědectví o loajalitě a poctivosti Služebníka Božího ve vztahu k druhým?

1. Citlivost a starostlivost ohledně duchovního i materiálního dobra bližních (př. Boj za právo a svobodu každého),
2. Postoje k vlastní rodině, nadřízeným i podřízeným, přátelům i nepřátelům,
3. Případné negativní jevy (přivlastňování, zvyhodňování, obelhávání, zneužívání moci a prostředků),

4. Odčinění bezpráví a konkrétní náhrada.

8. Poznámka k dotazníku o heroické statečnosti:

Kdy a jak se projevovala tato ctnost u Služebníka Božího?

1. Uvést různé okolnosti a úplnou důvěru v Boha,
2. Citovat těžkosti, utrpení a zkoušky,
3. Zachování trpělivosti za různých obtíží, a zvláště v posledním období života,
4. Negativní jevy (bojácnost, nestálost, netrpělivost, domýšlivost, pýcha).

9. Poznámka k dotazníku o heroické mírnosti:

Jak a kdy se projevovala tato ctnost v životě Služebníka Božího?

1. Umrtnování, odříkání, ovládnutí smyslů a vášní, utváření opravdového charakteru,
2. Konkrétní aplikace v životě: práce, odpočinek, bydlení, strava atd.
3. Hledání prostředků k dosažení této ctnosti: skromnost, shovívavost, dobrotivost, střídmost, cudnost, abstinence atp.,
4. Negativní prvky: nezávaznost, neklid atd.

10. Poznámka k dotazníku o heroické chudobě:

Jak se projevovala a rozvíjela evangelijní chudoba v životě služebníka Božího?

1. Užívání nezbytných věcí (šaty, bydlení, strava, peníze)
2. Pohled na časné věci (obchodování, konzumismus atd.)
3. Láska k práci, zvláště nejnižší a nejobyčejnější,
4. Případné negativní jevy.

11. Poznámka k dotazníku o evangelijní heroické čistotě:

Jak se projevovala a rozvíjela v celém životě Služebníka Božího?

1. Umrtnování smyslů, pokání, odříkání,
2. Jednání s druhými, zvláště s osobami druhého pohlaví,
3. Udržování korespondence,
4. Případné negativní jevy.

1. Poznámka k dotazníku o heroické poslušnosti:

Jak se projevovala a rozvíjela tato evangelijní rada v životě Služebníka Božího?

1. Podle různého stavu: v rodině, zaměstnání, v církevních nařízeních,

2. V úctě představeným a nadřízeným,
3. V těžkostech a případných negativních projevech (např. rebelantství).

Příloha č. 5 – Zázračné uzdravení

1. Kritéria postupu u zázračného uzdravení:

- a) Nemoc musí být smrtelná,
- b) Musí být ve svém posledním stádiu,
- c) Použité léky nebyly schopné nemocného uzdravit,
- d) Uzdravení musí být okamžité,
- e) Musí být dokonalé a úplné,
- f) Nesmí mu předcházet ulehčení,
- g) Musí být stabilní a trvalé.

Vylučují tedy návrat téže nemoci, tím by nebyla dodržena podmínka dokonalého a úplného uzdravení.

2. Poznámky k dotazníku o zázračném uzdravení

Otázky se dělí do tří částí:

1. Osobní údaje svědka,
2. Otázky o uzdravení nemocného,
3. O přímlově Služebníka Božího.

Každý svědek musí odpovědět pod přísahou, podle svého vědomí a svědomí. Zároveň se zaváže k mlčenlivosti.

- 1) Osobní údaje (jméno a příjmení, rodiče, datum a místo narození, náboženství, zaměstnání, stav, bydliště, postoj a vztah k uzdravenému)
- 2) Znalosti o životě a nemoci uzdraveného:
 - a) Biografické údaje
 - b) Anamnéza choroby (diagnóza, prognóza, průběh léčby, chirurgické zákroky, léky, výsledky, rekonvalescence)
 - c) Chronologie uzdravení (přesný popis).
- 3) Přímlovy Služebníka
 - a) Modlitby (soukromé, veřejné, počet prosících atd.)

- b) Stav nemocného (dle vyjádření lékařů)
- c) Uzdravení (náhlé, trvalé, vyjádření lékařů apod.)
- d) Exkluzivnost přímluvy dotyčného Služebníka, případné pochybnosti.

(Němec, 1999, str. 77-78)